

Όσο με θάβουνε, εγώ θα φυτρώνω

Ο ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ ΜΑΣ

Μηνιαία ηλεκτρονική έκδοση του Πανελληνίου Σωματείου Θεάτρου Σκιών
Περίοδος Γ' Τεύχος 127 Οκτώβριος 2018

Ο Καραγκιόζης έβαλε τα ψράγκικα;

ΕΘΝΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

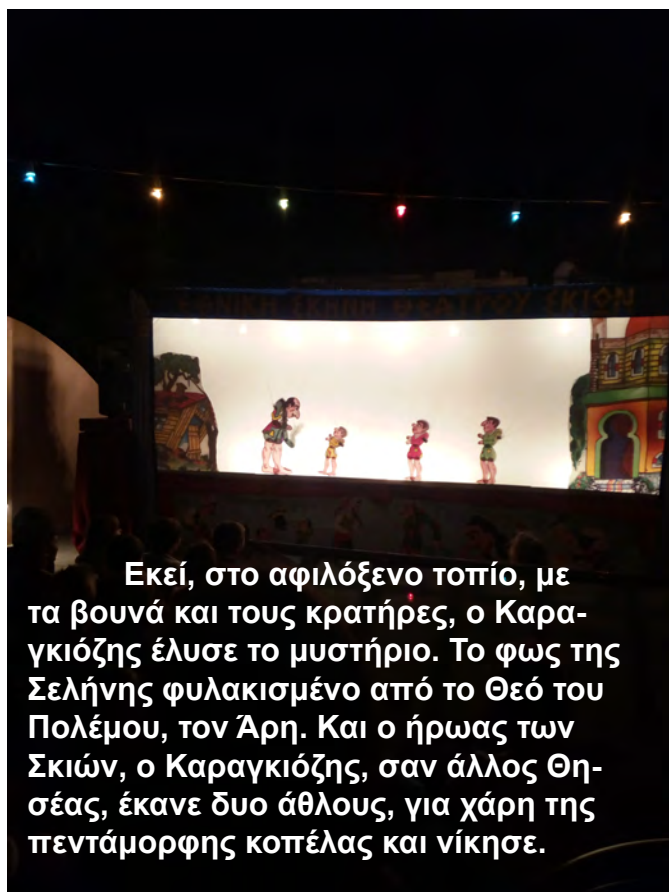
Ο Σωκράτης έβαλε τη σκηνή, ο Άγγελος το αρχαίο λογότυπο της «Εθνικής Σκηνής Θεάτρου Σκιών» που φιλοτέχνησε, ο Τάκης, ο Μιχάλης. Μαζί και ο Αλέξανδρος, η Κική, η Πόπη, ο Ηλίας. Απόδειξη της συλλογικότητας.

Μόλις σκοτείνιασε, κάτω από την φωτισμένη Ακρόπολη φάνηκε και μια φλούδα φεγγάρι. Τότε, δυο τροφαντές κυρίες (όχι Ρουμάνες), η Κάτια και η Λίλιαν, έριξαν λάδι αγιασμένο στον χώρο του Μουσείου, στον μπερντέ και στους ανθρώπους.

Τότε, του Πάνου τα μάτια άναψαν. Μέθυσε από ονειροφαντασιά. Οι φιγούρες του ζωντάνεψαν.

Άναψε και η ρουκέτα, πέταξε και έφτασε στην Σελήνη!

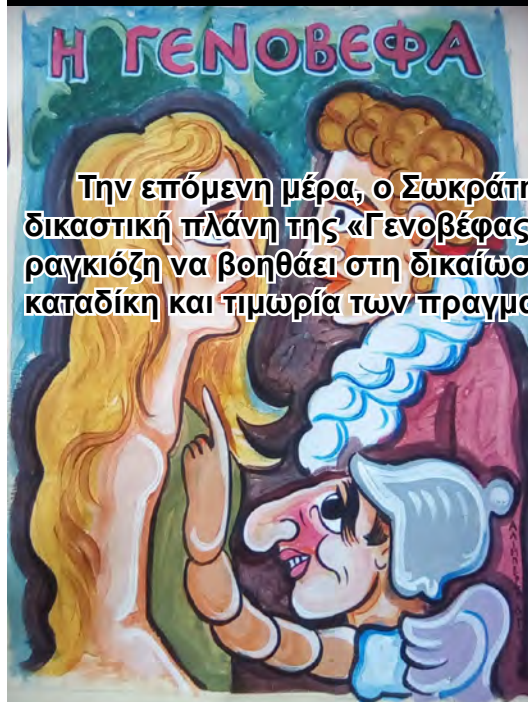

Εκεί, στο αφιλόξενο τοπίο, με τα βουνά και τους κρατήρες, ο Καραγκιόζης έλυσε το μυστήριο. Το φως της Σελήνης φυλακισμένο από το Θεό του Πολέμου, τον Άρη. Και ο ήρωας των Σκιών, ο Καραγκιόζης, σαν άλλος Θησέας, έκανε δυο άθλους, για χάρη της πεντάμορφης κοπέλας και νίκησε.

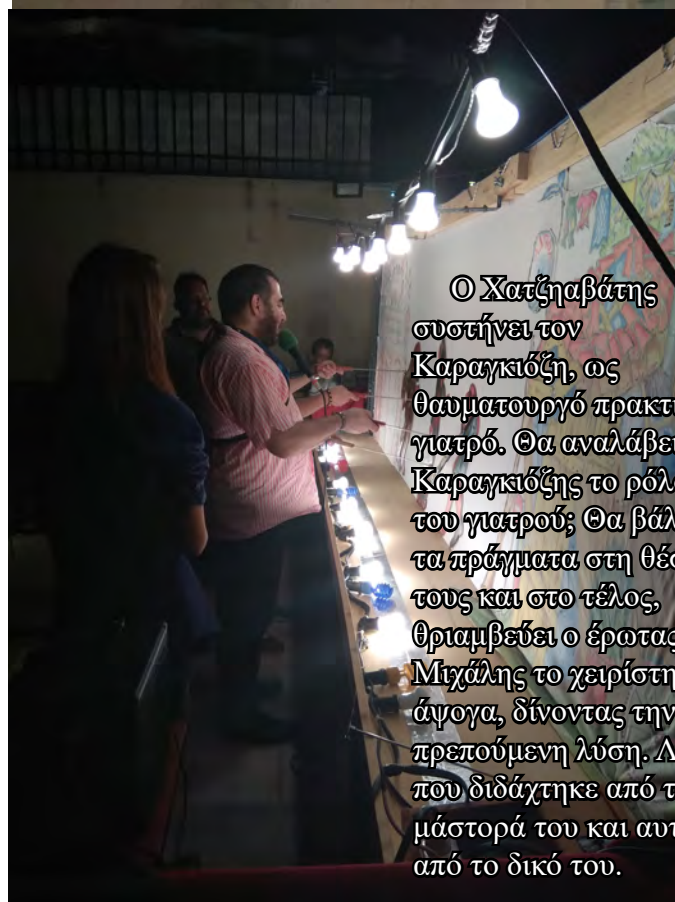
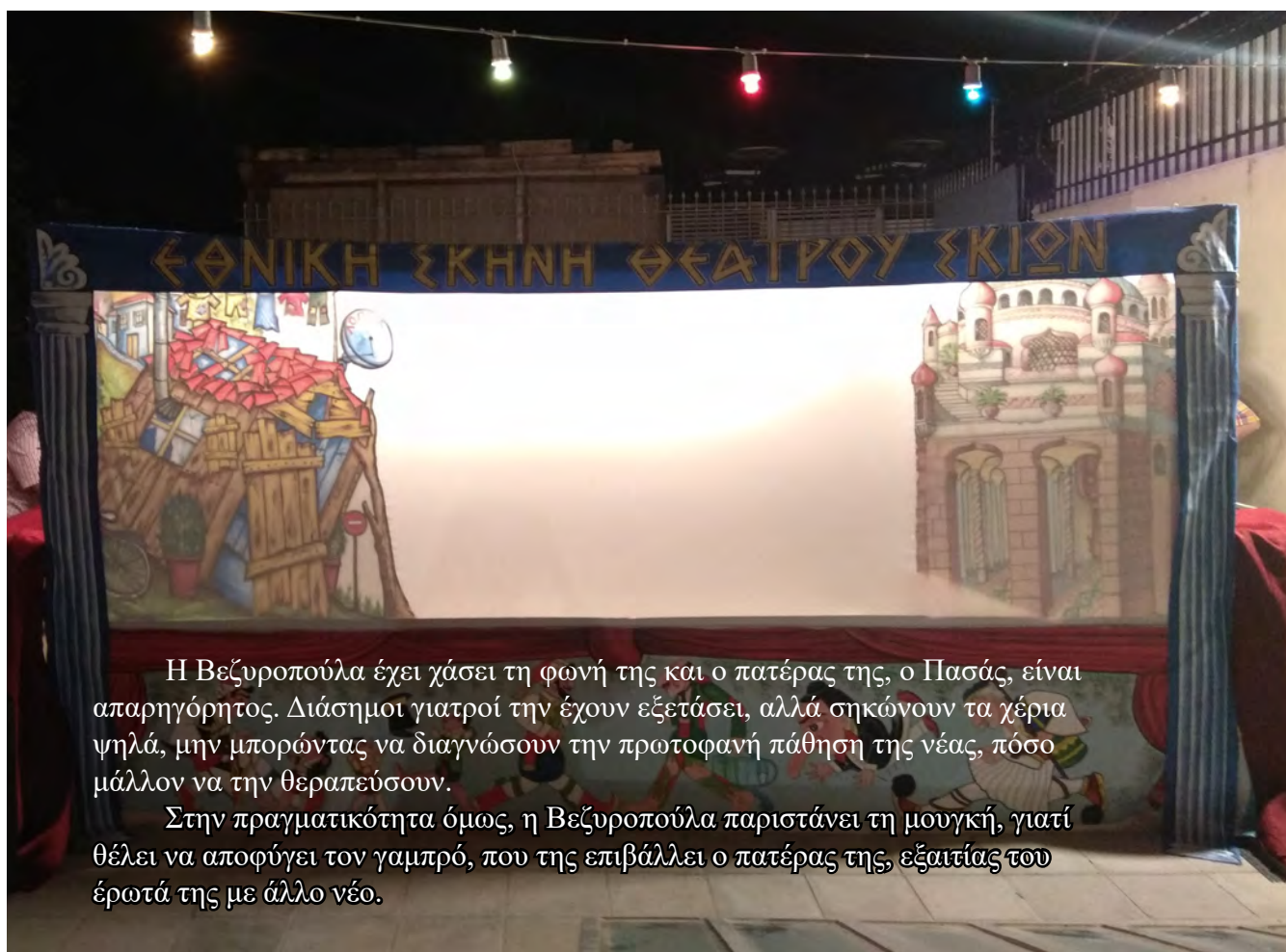

Η Σελήνη πια ξαναλάμπρυνε με το φως της την Ακρόπολη. Ειρήνεψε ο κόσμος. Αγαλλίασαν οι καρδιές. Όμως, η επιστροφή αναπόφευκτα φανέρωσε την ουτοπία. Έτσι, το κοινό έφυγε σκεπτόμενο, αλλά ευχαριστημένο.

Την επόμενη μέρα, ο Σωκράτης ζωντάνεψε τη δικαστική πλάνη της «Γενοβέφας», με τον Καραγκιόζη να βοηθάει στη δικαίωσή της και στην καταδίκη και τιμωρία των πραγματικών ενόχων.

Την επόμενη μέρα, όλοι οι ήρωες του Θεάτρου Σκιών, σε ένα σημαντικό σταθμό της ευρωπαϊκής ιστορίας, στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Ο Καραγκιόζης λοχίας, ο Μπαρμπαγιώργος δεκανέας, ο Χατζηαβάτης, ο Σιορ Διονύσιος και όλη η διμοιρία με τους λαϊκούς ήρωες, παρακολουθούν με αγωνία τις εξελίξεις, ντύνονται στο χακί και συμμετέχουν στα γεγονότα που διαδραματίστηκαν το 1940!

Τη φωνή του καραγκιοζοπαίχτη Χρήστου Πατρινού (καλλιτεχνικό ψευδώνυμο... και πράγμα) πλαισίωσαν ηχητικά ντοκουμέντα και μουσική της εποχής.

Ο Θωμάς Αγραφιώτης, καραγκιοζοπαίχτης, εκπαιδευτικός και μέλος του Καλλιτεχνικού Συμβουλίου της Εθνικής Σκηνής Θεάτρου Σκιών, αναφέρεται στο ιστορικό της παράστασης.

Πήγε πια Κυριακή και η Πλάκα γιόμισε φωνές και χαρούμενες παρέες που ανεβοκατέβαιναν τα σοκάκια.

Στην τaráτσα του Λουτρού των Αέρηδων, παίρνει θέση ο Άγγελος, για να μας μεταφέρει στην Ελλάδα του 17ου αιώνα, όταν ένας άνθρωπος της υπαίθρου, παρά την ηράκλεια δύναμή του, δεν μπορεί να αναχαιτίσει την αιχμαλωσία της αρραβωνιαστικιάς του από τους άρπαγες. Στιγμές συγκίνησης, αγάπης και περιπέτειας.

Ο μοναδικός του σύμμαχος; Το μυστικό του! Το μυστικό του αόρατου ανθρώπου και ο πιο πιστός του φίλος, ο Καραγκιόζης...

Πολλοί συνάδελφοι και σήμερα. Μαζί και ένας εξαιρετικός φίλος: Ο Λευτέρης του "Δραπέτη". Ο Ξανθόπουλος. Τιμή για το Σωματείο, το Μουσείο και τον

Καραγκιόζη.

Όλα ωραία κύλησαν τις πέντε μέρες στα λουτρά. Εμείς, οι φιγούρες και το κοινό του Καραγκιόζη. Ελπίζουμε να επαναληφθεί με μία καινούργια θεματολογία και στον καινούργιο χώρο του Μουσείου Νεότερου Πολιτισμού!

2ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
«Ένα σπίτι για τον Καραγκιόζη»
Απομαγνητοφώνηση ομιλίας:
Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης
ΑΡΓΥΡΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ
ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

«Η σημερινή πραγματική κατάσταση του Θεάτρου Σκιών»

Καλησπέρα! Στην εποχή των τρισδιάστατων ταινιών, σε μία εποχή επιθετικότητας, ατομισμού, σε μία εποχή επικοινωνίας με selfie και e-mail, ξαφνικά στήνεται ένας ξύλινος μπερντές, με πλαστικούς και χαρτονένιους ήρωες. Σε μία πόλη ή σε κάποιο γήπεδο ή σε κάποια πλατεία ή σε ένα μικρό χωριό, σε μία κατασκήνωση, είναι μία ιδιαίτερη τέχνη η τέχνη του Θεάτρου Σκιών, στηριγμένη στο λόγο και στη δυναμική της σκιάς. Πώς θα αντιπαλέψει, όμως, μία τρισδιάστατη ταινία;

Τις προάλλες, είχα πάει σε ένα πολυκατάστημα, είχα κάτι, σε κάποιες ταινίες, που βάλανε, βάζεις κάποια γυαλιά, κάποια ακουστικά και είναι σαν να είσαι μέσα στην ταινία. Τα παιδιά, λοιπόν, τα νέα, έχουνε τέτοιες ευκαιρίες να ζήσουν κάποια πράγματα, να συγκινηθούν, να ψυχαγωγηθούν, με τεχνολογία, με ανώτερη, θα έλεγα. Τι έχει να προσφέρει η τέχνη της σκιάς; Η τέχνη της σκιάς έχει να προσφέρει, καταρχήν, τη συνεύρεση, την κοινωνική συνεύρεση. Όταν θα γίνει μία παράσταση, θα μαζευτεί όλο το χωριό. Θα φύγει από το κομπιούτερ, από το σχολείο. Είναι ένα πολύ σημαντικό πράγμα και είναι ένα στοίχημα, ένα στοίχημα στην εποχή μας, κατά πόσο ο άνθρωπος δεν θα χάσει τη γλώσσα του, θα συνεχίσει να μιλάει με γλώσσα, είτε γραπτή ή με προφορικό λόγο, κατά πόσο ο άνθρωπος θα κρατήσει τις ανθρώπινες διαστάσεις του, δεν θα τυποποιηθεί και θα συνεχίσει να είναι κοινωνικός.

Αυτό είναι ένα στοίχημα, που το μέλλον θα μας δείξει ποιος θα το κερδίσει. Τέχνες σαν τον Καραγκιόζη, σαν το θέατρο, έχουν να προσφέρουν αρκετά πράγματα. Ας γυρίσουμε, λοιπόν, στο παρόν: Πού παίζεται ο Καραγκιόζης;

Ο Καραγκιόζης παίζεται ή καλεσμένος από δήμους, συλλόγους, κατασκηνώσεις, το καλοκαίρι, ή καλεσμένος από εκπαιδευτικά ιδρύματα, το χειμώνα, νηπιαγωγεία, σχολεία. Ή, το τρίτο, από ιδιωτικά οργανωμένες παραστάσεις από τον ίδιο τον καραγκιοζοπαίχτη. Όσον αφορά τις δύο πρώτες, λόγω της λιτότητας, έχουν περιοριστεί αρκετά. Και εκεί

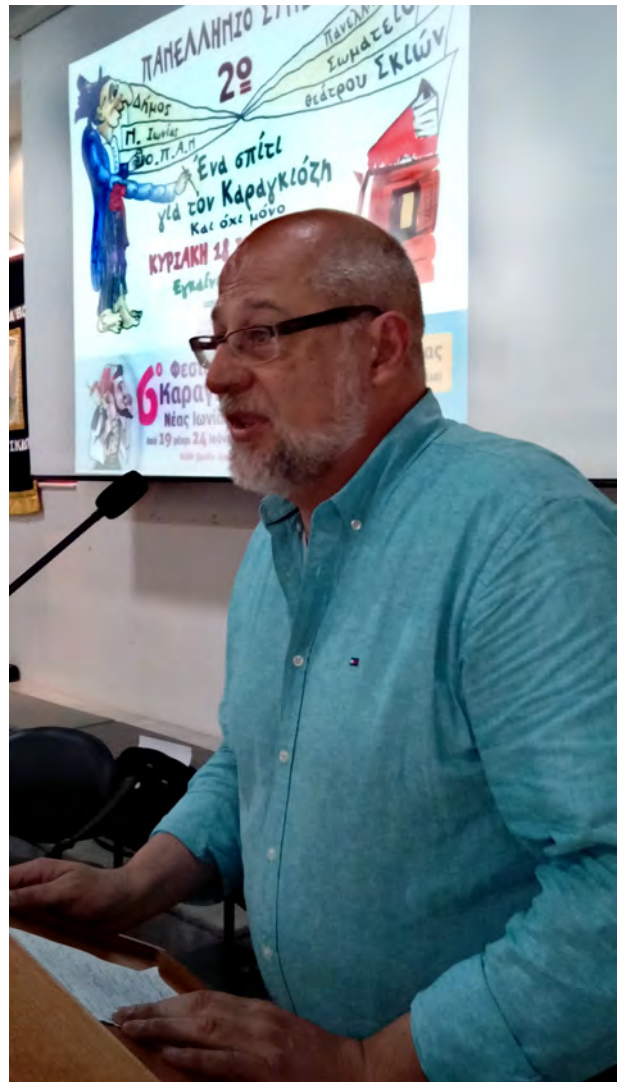
υπάρχει το πρόβλημα των νέων καραγκιοζοπαιχτών, για το πού θα παίξουν. Εντάξει. Βγαίνουν οι νέοι καραγκιοζοπαιχτές. Πού παίζουν; Και υπάρχει ένας, θα έλεγα, ένας άσχημος ανταγωνισμός.

Τι θα μπορούσε να κάνει το Πανελλήνιο Σωματείο Θεάτρου Σκιών και όσοι συνταχθούν με μία επιτροπή, στο να διεκδικήσουμε κάποια πράγματα. Στο Υπουργείο Παιδείας, να δίνεται μία παράσταση, το χρόνο, μόνο για τον Καραγκιόζη. Όχι παράσταση Καραγκιόζη να επιλέγουμε ή παράσταση θεατρική.

Εκεί έχουμε να χάσουμε, γιατί υπάρχουν μάνατζερ του θεάτρου, του οποίου έχουν ένα εισιτήριο υψηλό, μπορεί να βάλουν πωλητές, έτσι ο Καραγκιόζης δεν θα περάσει ποτέ στο σχολείο ή θα περάσει σε πάρα πολύ λίγα σχολεία. Αυτό, το Υπουργείο Παιδείας να μας δώσει, έστω, μία παράσταση στα δύο χρόνια. Θα μπουν αρκετές παραστάσεις για νέα παιδιά. Το άλλο που μπορούμε να κάνουμε, είναι να δούμε τι μας ενώνει.

Τι είναι ο Καραγκιόζης, ποιος είναι ο Καραγκιόζης, ποιος είναι ο χαρακτήρας του. Εδώ, θα είδατε να διαμορφώνονται, σήμερα, πολλές απόψεις, οι οποίες φτάνουν ακόμα και στη σύγκρουση ή στη διαφοροποίηση. Γιατί; Γιατί οι Καραγκιόζηδες είναι πολλοί, δεν είναι ένας. Μιλάγαμε με τον Βαγγέλη τον Βαβανάτσο, τις προάλλες, τον οποίο προσκάλεσα στο Συνέδριο, λόγω υγείας δεν μπόρεσε να έρθει. Και μου είπε το εξής: Ποιος Καραγκιόζης; Οι Καραγκιόζηδες πολλοί, όσοι οι καραγκιοζοπαιχτές είναι οι Καραγκιόζηδες.

Τι θα πρέπει να κάνουμε στην προκειμένη; Να δούμε την τέχνη της σκιάς. Την τέχνη του Καραγκιόζη. Να δούμε τι μας ενώνει σε αυτήν την τέχνη. Να επιλέξουμε, όχι μυωπικά, βλέποντας πιο μακριά, όχι το μικρό κοντινό συμφέρον, να επιλέξουμε τι μας ενώνει. Αυτά, αν έχουμε την αντίληψη και τη διακριτικότητα να ξεχωρίσουμε τι από αυτά μπορούμε μαζί

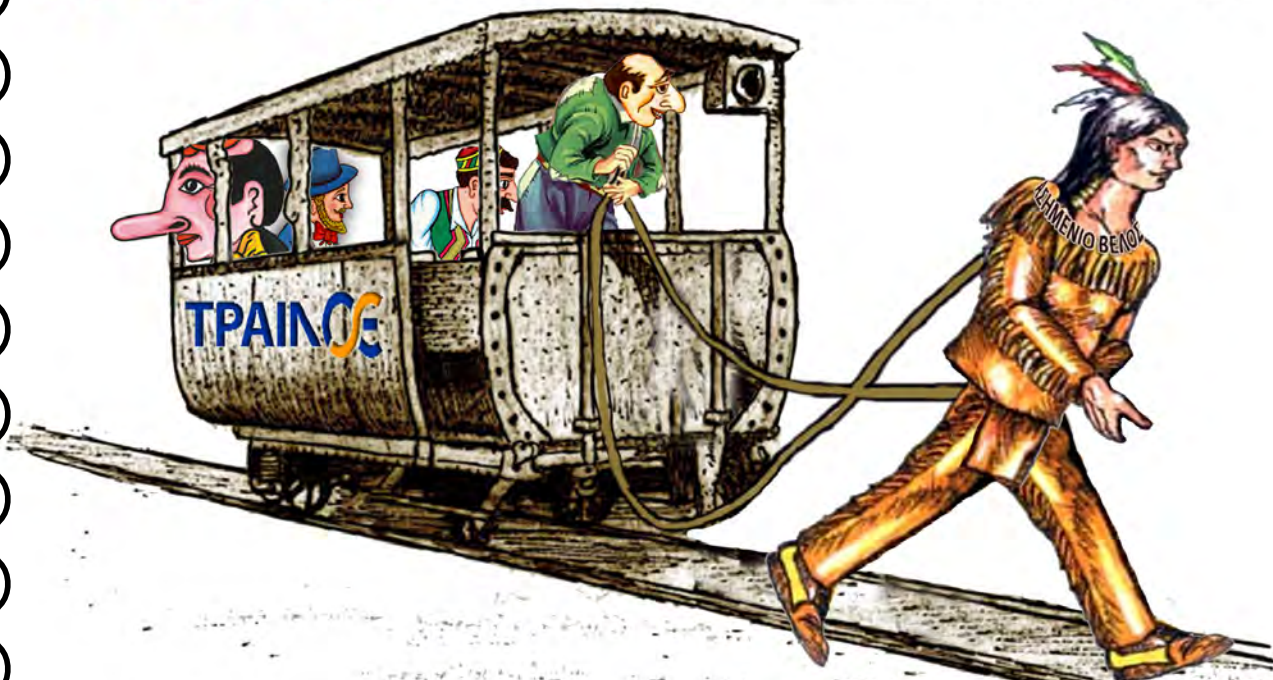
να το παλέψουμε, να τα επιλέξουμε, θα τα καθορίσουμε και πάνω σε αυτό το πλαίσιο, να παλέψουμε αυτά τα πράγματα και σίγουρα θα τα κερδίσουμε!

Εάν δεν τα κερδίσουμε από την πολιτεία, που εγώ πιστεύω ότι δεν θα τα κερδίσουμε από την πολιτεία, θα τα κερδίσουμε από την κοινωνία. Ο Καραγκιόζης είναι αναρχικός. Αναρχικός, όχι με την έννοια του ότι είναι αντιεξουσιαστής. Όχι ότι δεν έχει αρχές. Είναι κόντρα στην πολιτεία. Είναι αντιπολίτευση, είναι σάτιρα, είναι διονυσιακό θέατρο. Δεν θα μπορούμε να περιμένουμε πολλά από την πολιτεία. Αυτά που θα περιμένουμε, θα είναι από την κοινωνία. Αν είμαστε ενωμένοι, όμως, και ξεχωρίσουμε σε τι μπορούμε να παλέψουμε, πιστεύω ότι θα το κερδίσουμε.

Τελειώνοντας, πιστεύω ότι έγινε μία πολύ μεγάλης διάρκειας συζήτηση, κατατέθηκαν πάρα πολλές απόψεις, είναι η αρχή μας. Θέλω να πω συγγνώμη στο φίλο μου τον Τάκη και στον Πάνο, γιατί τους την κοπάνησα αρκετές φορές, λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων, έχω και τρία παιδιά και είχανε και εξεταστικές, θέλω να τους ζητήσω συγγνώμη, δούλεψανε πολύ παραπάνω, να τους δώσουμε ένα δυνατό χειροκρότημα! Καλή μας συνέχεια!

Υπεύθυνος Απομαγνητοφώνησης: Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης

ΕΡΧΕΤΑΙ!!! ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Το "Ασημένιο Βέλος"!

Του Πάνου Κατσανίδη

«Ο “Καραγκιόζης” και το Θέατρο Σκιών στα βιβλία του Δημοτικού Σχολείου (από το 1982 μέχρι σήμερα): Μία πρόσφατη περιπέτεια» του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

Η αξιοποίηση της τέχνης του Καραγκιόζη στα σχολικά βιβλία για το Δημοτικό (1982-2006) έχει παρουσιαστεί λεπτομερώς, το 2006, σε μία έκδοση (όχι, δυστυχώς, σε ψηφιακή μορφή) του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας (βλ. Θωμά Αγραφιώτη, «Ο Καραγκιόζης στα εγχειρίδια “Η Γλώσσα μου” του Δημοτικού Σχολείου», ΜΑΚΕΔΟΝΟΝ, τεύχ. 15 (2006), σ. 67-77). Η ίδια εργασία συμπληρώθηκε και με μία δημοσίευση στο 40ό τεύχος του περιοδικού «Ο Καραγκιόζης μας» του Π.Σ.Θ.Σ. (Νοέμβριος 2010, σ. 2-5) με τον τίτλο: «Ο Καραγκιόζης στο 3ο τεύχος του σχολικού βιβλίου της Γλώσσας για την Ε΄ Δημοτικού της περιόδου 1982-2006».

Στις εργασίες αυτές, είχε παρουσιαστεί η αξιοποίηση της τέχνης του Καραγκιόζη στα σχολικά βιβλία της Γλώσσας (1982-2006) ως εξής (και μέσα στα στενά πλαίσια της συνοπτικής παρούσας παρουσίασης):

α) Στην Πρώτη Δημοτικού, παρουσιάζεται και αξιοποιείται μία σύντομη κωμική στιχομυθία μεταξύ του Καραγκιόζη, του Κολλητηριού και του Νιόνιου, με σκοπό την εκμάθηση του δίψηφου σύμφωνου «γκ». Τα σκηνικά και οι φιγούρες των εικόνων, μάλιστα, προέρχονταν από τον μπερντέ του μεγάλου πειραιώτη καραγκιοζοπαίχτη **Γιώργου Χαρίδημου**.

β) Στη Δευτέρα Δημοτικού, παρουσιάζεται και αξιοποιείται ακόμα μία σύντομη κωμική στιχομυθία (αυτή τη φορά, μεταξύ του Καραγκιόζη και του Χατζηαβάτη), στην οποία ο Καραγκιόζης αναδεικνύεται ως ο «Πολύξερος», που τα ξέρει όλα, ακόμα και αν, τελικά, δεν ξέρει τίποτα.

γ) Στο Ανθολόγιο της Τρίτης και της Τετάρτης Δημοτικού, παίρνει τη σκυτάλη μία ολόκληρη παράσταση Θεάτρου Σκιών, έτσι όπως είχε απομαγνητοφωνηθεί από έναν κλασικό πια δίσκο του καραγκιοζοπαίχτη **Ευγένιου Σπαθάρη**. Πρόκειται για το έργο: «Ο Μέγας Αλέξανδρος και το Καταραμένο Φίδι», στο οποίο πρωταγωνιστούν, με σειρά εμφανίσεως, οι: Καραγκιόζης, Κολλητήρια, Χατζηαβάτης, Φίδι, Ζαμπάν Αγάς, Νιόνιος, Μπαρμπαγιώργος, Μέγας Αλέξανδρος, Ταχίρ, Πασάς

και Βεληγκέας.

δ) Στην Πέμπτη Δημοτικού, γίνεται αναφορά στις παραστάσεις Καραγκιόζη στην Παλιά Αθήνα, μετά από την Επανάσταση του 1821 και την Απελευθέρωση, δηλαδή κατά τα χρόνια της Βασιλείας του Όθωνα.

ε) Στην Πέμπτη Δημοτικού και πάλι, ο κωμικός Καραγκιόζης αξιοποιείται σε μία ενότητα για τη λαογραφική διάσταση του ψωμιού.

στ) Στην Έκτη Δημοτικού (και για μία ακόμα φορά), αξιοποιείται και παρουσιάζεται μία ολόκληρη παράσταση Θεάτρου Σκιών, έτσι όπως είχε απομαγνητοφωνηθεί και πάλι από έναν κλασικό δίσκο του **Ευγένιου Σπαθάρη**. Πρόκειται για τη φαντασμαγορική κωμωδία: «Ο Καραγκιόζης Αστροναύτης», στην οποία πρωταγωνιστούν, με σειρά εμφανίσεως, οι: Καραγκιόζης, Κολλητήρια, Χατζηαβάτης, Πασάς, Ταχίρ, Νιόνιος, Μπαρμπαγιώργος, Μορφονιός, Αγλαΐα, Βεζυροπούλα και Επιστήμονας.

Με τη συγγραφή των νέων σχολικών εγχειριδίων για το Δημοτικό Σχολείο και με την εισαγωγή

τους στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, το έτος **2006**, παρατηρείται η αξιοποίηση της τέχνης του Θεάτρου Σκιών και σε βιβλία άλλων μαθημάτων (π.χ. Φυσικές Επιστήμες, Θεατρική Αγωγή), μαζί με τα εγχειρίδια της Νεοελληνικής Γλώσσας. Η αρχή είχε γίνει με μία μικρή αναφορά στο μεταβατικό βιβλίο της Γεωγραφίας της Πέμπτης Δημοτικού, που γράφτηκε και διδάχθηκε για λίγα μόνο χρόνια, μέχρι το 2006, όταν αντικαταστάθηκε με νέο σχετικό εγχειρίδιο, ελάχιστα δηλαδή έτη μετά από τη συγγραφή του. Στο μεταβατικό βιβλίο, γίνεται αναφορά στην τέχνη του Καραγκιόζη, μέσα στα πλαίσια της τέχνης των λαών, η οποία δεν γνωρίζει σύνορα. Αξιοποιούνταν μάλιστα και μία ρεκλάμα του **Σπύρου Κούζα-ρου** από την κωμωδία: «**Ο Καραγκιόζης Γραμματικός**».

Για την αξιοποίηση της τέχνης του Θεάτρου Σκιών στα σημερινά εγχειρίδια του Δημοτικού Σχολείου (από το 2006 μέχρι και τις μέρες μας) έχει γίνει αναλυτική παρουσίαση στα παλιότερα τεύχη του περιοδικού «Ο Καραγκιόζης μας», αρχής γενομένης από το τεύχος 17 (Νοέμβριος 2008) και για όλα σχεδόν τα υπόλοιπα τεύχη, μέχρι και το τεύχος 26 (Αύγουστος 2009). Οι ανωτέρω παρουσιάσεις δημοσιεύτηκαν (και σαν ένα ενιαίο σύνολο) σε ένα επιστημονικό περιοδικό και με τις απαραίτητες παραπομπές (βλ. *Θωμά Αγραφιώτη, «Ο Καραγκιόζης στα σημερινά εγχειρίδια του δημοτικού σχολείου»*, **ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΘΕΑΤΡΟ**, τεύχ. 12 (2011), σ. 15-25). Από τις περιπτώσεις αυτών των βιβλίων, λόγω της επικαιρότητας, θα αναφερθούμε μόνο στην περίπτωση της ενότητας με τον Καραγκιόζη, από το βιβλίο της Γλώσσας για την Πρώτη Δημοτικού.

Πιο συγκεκριμένα, ενόψει της νέας σχολικής χρονιάς 2018-2019, εκδόθηκε, από το Υπουργείο Παιδείας, η παρακάτω εγκύκλιος με θέμα:

«Οδηγίες για τη διαχείριση της ύλης του μαθήματος της Γλώσσας όλων των τάξεων του Δημοτικού σχολείου».

Η εγκύκλιος αυτή ξεκινάει ως εξής: «Μετά από σχετική εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Πράξη 33/26-7-2018 του Δ.Σ.) σας αποστέλλουμε οδηγίες για τη διαχείριση της ύλης του μαθήματος της Γλώσσας όλων των τάξεων του Δημοτικού σχολείου. **ΓΛΩΣΣΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ** (τάξεις: Α', Β', Γ', Δ', Ε', Στ'). Η παρούσα πρόταση αναδιάρθρωσης και εξορθολογισμού της διδακτέας ύλης στηρίχτηκε στην αναγκαιότητα να ανταποκριθεί η διδασκαλία του μαθήματος της Γλώσσας στις συνεχώς μεταβαλλόμενες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών/τριών. Οι κοινωνικές αλλαγές που έχουν επέλθει τα τελευταία χρόνια οδηγούν σε νέους στόχους και νέα περιεχόμενα, συμβατά με τις διαμορφωθείσες κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται αναγκαίο να γίνει αναδιάρθρωση και εξορθολογισμός της διδακτέας ύλης».

Η ανωτέρω εγκύκλιος, στις λεπτομέρειές της, κά-νει κάποιες μικρές αναφορές στις ενότητες γύρω από τον Καραγκιόζη, από τις οποίες έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η ενότητα του βιβλίου της Γλώσσας για την Πρώτη Δημοτικού, που περιγράφει «Μια παράσταση στην πλατεία», με Θέατρο Σκιών και πρωταγωνιστές τους Καραγκιόζη και Μορφοιονό. Μία από τις οδηγίες για την προσαρμοσμένη διδασκαλία της συγκεκριμένης ενότητας αναφέρει, λοιπόν, τα εξής: «Βιβλίο μαθητή: το μάθημα (σελ. 48-49) να παραλειφθεί, γιατί η παρομοίωση καθώς και το ποίημα του Αντώνη Μόλλα θίγουν σωματικά χαρακτηριστικά. Το ίδιο και στο τετράδιο εργασιών, σελ. 41, άσκ. 2». Το πρόβλημα, εν προκειμένω, εστιάζεται στη μεγάλη μύτη του Μορφοιονού, που είναι σαν «σαλάμι» (σύμφωνα με τον Καραγκιόζη), μέσα στα πλαίσια της διδασκαλίας γραμμάτων, μεταξύ των οποίων και το γράμμα

ΑΔΑ: Ψ4Ψ/4853ΠΕ-ΝΕΒ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΚΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Π.Ε.
ΤΜΗΜΑ Α' ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Τηλ. Δ/σης : 210 369 1000
Τ.Κ. - Πληρ. : 210 369 1000
Ιστοσελίδα : <http://www.minedu.gov.gr>
Email : epistimotikis@inedu.gov.gr
Πληροφορίες : Κ. Μαρωνίτης
Τηλέφωνο : 210 244 2429

Επιστολή με ηλεκτρονική παράδοση
Κατά της διαχείρισης
Να διατηρηθεί αρχείο
Κατά της προσαρμοσμένης

Μαρούσι, 22-8-2018
Αρ. Πρωτοκόλλου: Π 30/29462/Δ1

ΠΡΟΕΙΔ. Περιφερειακών Δ/νσεων
2. Περιφερειακές Επιτροπές & Περιφερειακές Κοσμοδίες Π.Ε. (μέσω των Περιφ. Δ/νσεων εκτός της χώρας)
3. Τμηματικές επιτροπές αντιμετώπισης εκπαιδευτικών (μέσω των Περιφ. Δ/νσεων Εκπ/σης της χώρας)
4. Αρμόδιους Π.Ε. της χώρας
5. Αρμόδιους Περιφερειακών & Διδακτικών Περιφερειακών Διευκύνσεων και Διευκύνσεων Σχολικών Μονάδων (μέσω των Δ/νσεων Π.Ε.)

ΚΟΜΗ : 12 Π.
info@inedu.gov.gr

ΟΣΜΑ: «Οδηγίες για τη διαχείριση της ύλης του μαθήματος της Γλώσσας όλων των τάξεων του Δημοτικού σχολείου»

Μετά από σχετική εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Πράξη 33/26-7-2018 του Δ.Σ.) σας αποστέλλουμε οδηγίες για τη διαχείριση της ύλης του μαθήματος της Γλώσσας όλων των τάξεων του Δημοτικού σχολείου.

ΓΛΩΣΣΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ (τάξεις: Α', Β', Γ', Δ', Ε', Στ')

Η παρούσα πρόταση αναδιάρθρωσης και εξορθολογισμού της διδακτέας ύλης στηρίχτηκε στην αναγκαιότητα να ανταποκριθεί η διδασκαλία του μαθήματος της Γλώσσας στις συνεχώς μεταβαλλόμενες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών/τριών. Οι κοινωνικές αλλαγές που έχουν επέλθει τα τελευταία χρόνια οδηγούν σε νέους στόχους και νέα περιεχόμενα, συμβατά με τις διαμορφωθείσες κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται αναγκαίο να γίνει αναδιάρθρωση και εξορθολογισμός της διδακτέας ύλης.

* να εξορθολογιστεί η διδασκαλία και η προαγωγή γρήγορα για δραστηριότητες που προέκρινε η διδασκαλία και η κριτική αξιολόγηση των μαθητών/τριών μέσα από τις διαδικασίες της

1

«μ». Ωστόσο, σχετικά με τις ανωτέρω αναφορές της εγκυκλίου, έχουμε να παρατηρήσουμε τα παρακάτω τρία σημαντικά επιχειρήματα:

α) Το Υπουργείο έρχεται να αναδιαρθρώσει, να εξορθολογίσει και να «διορθώσει» ενότητες, οι οποίες έχουν διαμορφωθεί, παλιότερα, από επιλεγμένους επιστήμονες παιδαγωγούς, έστω και αν διευκρινίζεται ότι η προσπάθεια αυτή ερμηνεύεται σύμφωνα με τα δεδομένα που προκύπτουν από τις «συνεχώς μεταβαλλόμενες εκπαιδευτικές ανάγκες» των μαθητών και των μαθητριών και λόγω των επερχόμενων «κοινωνικών αλλαγών», που, κατά τα γραφόμενα, «οδηγούν σε νέους στόχους και νέα περιεχόμενα, συμβατά με τις διαμορφωθείσες κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες».

β) Μία σημαντική αβλεψία είναι ότι στο ποίημα (από παράσταση, όπως τονίζεται, του Αντώνη Μόλλα, αλλά το πιθανότερο από τα «γραπτά φυλλάδια» του) και ειδικότερα στους στίχους του ποιήματος δεν θίγονται σωματικά χαρακτηριστικά και δεν γίνεται καμία αναφορά στη μύτη σαν σαλάμι. Απόδειξη είναι οι ίδιοι οι στίχοι του ποιήματος: **«Μένα με λένε Μορφονιό, αλλιώς χρυσό καμάρι κι οι μορφονιές τρελαίνονται ποια θα με πρωτοπάρει»**. Στο ποίημα αυτό, όχι μόνο δεν γίνεται μειωτική αναφορά σε σωματικά χαρακτηριστικά, αλλά αντιθέτως ο ήρωας παρουσιάζεται ως περιζήτητος γαμπρός. Η φιγούρα, βεβαίως, δίπλα από το ποίημα, δείχνει τον Μορφονιό με μεγάλη μύτη, χωρίς να πρόκειται όμως για φιγούρα του **Αντώνη Μόλλα**, ενώ η στιχομυθία του Μορφονιού με τον Καραγκιόζη, στην προηγούμενη σελίδα, αναφέρεται μεν σε σωματικό χαρακτηριστικό, αλλά δεν πρόκειται και πάλι για διαλόγους του Μόλλα, καθώς ο διάλογος είναι εμπνευσμένος από τους ίδιους τους επιστήμονες και παιδαγωγούς συγγραφείς του βιβλίου, με βάση τις γνώσεις και τις παραστάσεις τους για το Θέατρο Σκιών. Και ποιος άλλωστε δεν ξέρει ότι ο Μορφονιός έχει μεγάλη μύτη, τη στιγμή που ο Καραγκιόζης έχει και ο ίδιος μεγάλη μύτη, κάτι που επιτείνει, απλώς και μόνο, την κωμικότητα της σκηνής, στα πρότυπα της γνωστής παροιμίας: «Είτε ο γάιδαρος τον πετεινό κεφάλια».

γ) Ως συμπέρασμα των παραπάνω παρατηρήσεων, θεωρούμε ότι οι επιμελητές του εξορθολογισμού της ύλης εξάντλησαν την αυστηρότητά τους στην περίπτωση του Αντώνη Μόλλα, αφενός αποδει-

κνύοντας την ελλιπή (συνολικά) γνώση του θέματος και αφετέρου παραγνωρίζοντας την κωμικότητα του Καραγκιόζη, η οποία (με την ανωτέρω μορφή μίας πολιτικής ορθότητας με «παιδαγωγική» λογική) θα δικαιολογεί, στο εξής, την κατάργηση των περισσότερων κωμικών

Μύτη σαν σαλάμι

- - Καλημέρα σας! Είμαι ο Μορφονιός με το όνομα.
- - Μμμ! Όνομα και πράμα.
- - Αχ! Η μύτη μου!
- - Μύτη είναι αυτό; Σαν σαλάμι είναι!
- - Μη, με πονάει! Άσε με πια.

3η ενότητα: Μια παράσταση στην πλατεία
Θέατρο Σκιών

Μύτη σαν σαλάμι

Τετράδιο εργασιών σελ.39 άσκ.3: γενικόλογη εκφώνηση χωρίς συγκεκριμένες οδηγίες για την κατασκευή αφίσας.

Βιβλίο μαθητή: το μάθημα (σελ.48-49) να

4

Μήλα και καμήλα

παραλειφθεί γιατί η παρομοίωση καθώς και το ποίημα του Α. Μόλλα θίγουν σωματικά χαρακτηριστικά. Το ίδιο και στο τετράδιο εργασιών σελ.41 άσκ.2.

Ως έχει

σκηνών, με τη λογική του ρατσισμού ή του μπούλινγκ. Η λογική αυτή, μέχρι πρότινος, έστρεφε τα βέλη της στα ηρωικά έργα, μιλώντας π.χ. για χρήση «βίας» σε σκηνές με μονομαχίες ή και για «ρατσισμό», σε περιπτώσεις όπως ο «Μαύρος της Ανατολής». Τώρα, στρέφει τα βέλη της και στο κωμικό ευφυολόγημα, με τα ίδια επιχειρήματα, κάτι που όμως είναι εξαιρετικά ανησυχητικό, διότι δημιουργώντας τέτοιο τετελεσμένο, οι «ευαίσθητοι» παιδαγωγοί θα είναι σε θέση να απορρίπτουν συλλήβδην ένα-ένα, με τη σειρά, όλα τα αστεία του Καραγκιόζη ως επικίνδυνα. Έτσι, μετά την αποψίλωση-λογοκρισία των ηρωικών έργων, υπάρχει κίνδυνος να αρχίσει και η λογοκρισία στην κωμωδία, σε μία εποχή υποτιθέμενης δημοκρατίας και ελευθερίας του λόγου, που δυστυχώς τείνει να μετατραπεί σε ευαίσθητο ολοκληρωτισμό.

"ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΞΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ"

ΑΓΩΓΗ
ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ
του Πάνου Κατετανίδη

Η μορφοποιημένη φωνητική
ενότητα
του ΚΡΑΧΖΗ ΤΟΥ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ
και ο χρωματισμός της

Τούτη η μορφοποιημένη φωνητική
ενότητα είναι ένα σύνθεμα με παλίνδρομο
κυμάτισμα παραπονιάρικο. Τα κομμάτια που

το αποτελούν έχουν σαν κύριο χαρακτηριστικό τους τη σχετική
μονοτονία των ισόχρονων κι ισότονων συλλαβών, η οποία
σε μερικά απ' αυτά ακολουθεί μία πεζή ανοδική πορεία, και
στα υπόλοιπα διασπάται από μία λικνιστή παράσταση άλλων

συλλαβών. Οι συλλαβές αυτές, επανερχόμενες ηχητικά κατά ισόχρονα σχεδόν διαστήματα,
δημιουργούν, με την παλμική τους προβολή και το ιδιότυπο τόνισμα και χρώμα τους, έναν
τόνο θλιμμένης διαμαρτυρίας. Αυτός ο πικρός τόνος είναι που, με την ειλικρίνεια και την
αφέλεια της εκφοράς του, προσπαθεί να μαζέψει τους πελάτες-θεατές.

Προσοχήηηη! Προσοχήηηηη! Όσολοι απόψε, κυρίες και κύριοι, νάσα
'ρθετε με τα παιδιάαα σας στον Καραγκιόζη... Θα δείτε το πιο δραματικό και
διδακτικό έργοο: Τους γάαααμους του Καραγκιόζη! Θα τον στεφανώσει ο ίδιος
ο Μπαρμπαγιώργος προσωπικώς. Στο τέλος του έργου, θα μοιραστούν σε όλους
τους θεατές, μικρούς και μεγάλους, μπομπονιέρες με αληθινά κουφέτα! Είστε
προσκαλεσμένοι όλοι σας! Να μην λείπει κανείς! Προσοχήηηη! Προσοχήηηη!

Η μορφοποιημένη φωνητική ενότητα του ΜΙΚΡΟΠΩΛΗΤΗ και ο χρωματισμός της

Η μορφοποιημένη αυτή φωνητική ενότητα είναι πρωτότυπο τραγουδιστό ιδιοσκεύασμα. Αποτελείται από μία λέξη ή φράση, που οι ιδιόσχημοι φθόγγοι της εκφέρονται συνήθως με μία πρωτόγνωρη μουσικότητα σκερτσόζικη. Η φθογγική αυτή ιδιοσχημία αντανακλά την ένταση και τον όγκο της, ποικίλλει δε ανάλογα με το θόρυβο που επικρατεί και την οχλοβοή. Ο ρυθμός της, τέλος, εξαρτημένος από την ψυχοσύνθεση, τη φαντασία και τη συνθετική ικανότητα του μικροπωλητή, πλανόδιου μικροαγοραστή, μικροτεχνίτη κτλ., αποσκοπεί στην άμεση γνωστοποίηση της εμπορικής ταυτότητάς του, τη δελεαστικότερη προσέλευση του κοινού και τη διευκόλυνση των συναλλαγών.

Ο πάσαααλιατζής περνάει, όλα τα παλιά τ' αγοράζω, ο παλιατζής!
Λεμόνια, λεμόνια, λεμόνια, με το κιλόοο!

ΤΟ ΥΦΟΣ

Γενικά

Το ύφος, ο ιδιότυπος δηλαδή τρόπος διατύπωσης αισθημάτων, παθών, ιδεών, νοημάτων, σχημάτων, εικόνων και σκέψεων, σε ενιαία μορφοποιημένο λόγο, είτε από ένα άτομο ξεχωριστά, είτε από μία ομάδα οποιασδήποτε τάξης, απαιτεί και ανάλογη έκφραση.

Η έκφραση αυτή, που θα ταυτίζεται με τη μορφή και το περιεχόμενο τού έτσι διαμορφωμένου συνόλου, θα πρέπει να γίνει με πιστότητα, καθαρότητα, ευστοχία και ειλικρίνεια, χωρίς την ελάχιστη τάση ωραιοποίησης. Θα διαφέρει δε ηχητικά και αισθητικά από την έκφραση οποιουδήποτε άλλου ύφους, και τούτο γιατί τόσο το προσωπικό όσο και το ομαδικό (ταξικό, κοινωνικό, επαγγελματικό) ύφος διαφέρουν, μεταξύ τους, ριζικά.

Παραθέτουμε κάμποσα θέματα διαφορετικής μορφής και βάθους, για τη διερεύνηση, το ξεχώρισμα και την επιστάμενη σπουδή της έκφρασής τους.

Η ευστροφία του σπουδαστή, η οξύτητα της κρίσης του, η φαντασία και η διεισδυτική στο βάθος των πραγμάτων ικανότητά του, θα του χαρίσουν (παράλληλα με τη χαρά της διαφοροποίησης του ύφους) και την ικανοποίηση από τη βελτίωση της φωνής του, γιατί χρειάζεται να απλωθεί, να πλατύνει, ν' ανέβει και ν' αποχτήσει όλες τις διακυμάνσεις και αποχρώσεις η φωνή, για ν' αποδώσει με άνεση, ακρίβεια και αλήθεια το κάθε ύφος χωριστά.

Η μορφοποιημένη φωνητική ενότητα του ΝΖΕΛΛΑΛΗ και το ύφος της

Η μορφοποιημένη φωνητική ενότητα του ντελάλη είναι ένα τεχνουργημένο βοερό σκαρίφημα, ελκυστικό!

Αποτελείται από μικρές φράσεις, που εκφέρονται με μία κινητικότητα και ρυθμικότητα ιδιότυπη. Τα ηχητικά σχήματα που διαγράφουν, είναι καμπυλωτές, τεθλασμένες,

ανομοιόμορφες, που περιορίζονται σε όχι πλατιά τονικά πλαίσια, τα οποία ξεπερνούν οπωσδήποτε τους μεσαίους τόνους. Η πληθωρικότητα των φθόγγων τους δεν επηρεάζει την ευστροφία, την αυθυπαρξία και τη λαμπυράδα τους. Γιατί ο κάθε φθόγγος, πότε γοργοσάλευτος και απανωτός (ανοδικός ή καθοδικός) και πότε αργός, υπερτονισμένος και μονομερής, με την καλοζυγιασμένη του εκφώνηση, δίνει υπόσταση στο λόγο. Και ο λόγος, μάρτυρας του ενθουσιασμού, που διακατέχει το δημόσιο ή τον κοινοτικό διαλαλητή, ξέρει να γοητεύει τους ακροατές που συγκεντρώνει.

Στην ταβέρνα του Σπανού, πωλείται κρασί κοκκινέλι εξαιρετικό! Το καλύτερο κρασί του Αγρινίου. Τρέξτε οι μπεκρήδες να προλάβετε να ικανοποιήσετε τα γούστα σας και να ευφρανθείτε! Νάα και η μόστρα απ' το ίδιο το βαρέλι και μπορείτε απ' εδώ να δοκιμάσετε όσοι θέλετε! Ορίστε το μπουκάαλι, ορίστε και το ποτηράκι! Τρέξτε στην ταβέρνα του Σπανούου...

Ο Μπακολίτσας διαλαλεί... διά στόματος γερόντων Αγρινιωτών και με τη φροντίδα του Σωκράτη Δ. Παπακωνσταντίνου.

Η μορφοποιημένη φωνητική ενότητα του ΘΕΟΔΩΤΗ και το ύφος της

Του ορκοδότη η μορφοποιημένη φωνητική ενότητα είναι μία λιτή και κυριαρχημένη λεκτική διατύπωση. Ο λόγος της, με την επίκληση της μαρτυρίας του Θεού και την επίγνωση των λεγόμενων είναι διάχυτος, από την ιερότητα της στιγμής, εκφέρεται δε με την πρέπουσα ευθύτητα και τιμιότητα. Οι φθόγγοι της, με τη σταθερή και μετρημένη τους ένταση, κυλώντας σε αρμονία ρυθμική, αποκτούν την απέρριπτη κοσμιότητα και ευπρέπεια του ορκιζόμενου. Η αυτοδιάθεση, ταυτόχρονα, της ψυχής του και το αυτεξούσιό της, προσδίδουν στον ήχο της φωνής του μια γαληνεμένη γλυκύτητα, πλημμυρισμένη από συγκίνηση:

«...Ορκίζομαι εις Σε, ω ιερά πλην τρισαθλία Πατρίς.

Ορκίζομαι εις τους πολυχρονίους βασάνους Σου• ορκίζομαι εις τα πικρά δάκρυα, τα οποία τόσους αιώνας έχυσαν και χύνουν τα ταλαίπωρα τέκνα Σου. Εις τα ίδια μου δάκρυα χυνόμενα κατά ταύτην την στιγμήν και εις την μέλλουσαν ελευθερίαν των ομογενών μου, ότι αφιερώνομαι όλως εις Σε! Εις το εξής Συ θέλεις είσαι η αιτία και ο σκοπός των διαλογισμών μου. Το όνομά Σου ο οδηγός των πράξεών μου και ευτυχία σου η ανταμοιβή των κόπων μου. Η Θεία Δικαιοσύνη ας εξαντλήσει επάνω εις την κεφαλήν μου όλους τους κεραυνούς της, το όνομά μου να είναι εις αποστροφήν και το υποκείμενόν μου το αντικείμενον της κατάρας και του αναθέματος των ομογενών μου, αν ίσως λησμονήσω εις μίαν στιγμήν τας δυστυχίας των και δεν εκπληρώσω το χρέος μου...»

Από τον Όρκο των Φιλικών

ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΜΑΣ «ΠΕΡΙ ΣΥΜΒΟΛΩΝ»

Πριν λίγες ημέρες καθώς ξεφύλλιζα ένα απ' τα γνωστά βιβλία που από χρόνια κυκλοφορούν σχετικά με τον Καραγκιόζη, την προσοχή μου κέντρισε η περιβόητη μοναδική φωτογραφία που εικονίζει επτά μέλη του Σωματείου Καραγκιοζοπαικτών το 1952 με φόντο το Δημαρχείο Αθηνών στην πλατεία Κοτζιά.

Όπως έγραφε η λεζάντα εικονίζονται από αριστερά ο Τάκης Μελίδης, ο Ανδρέας Νικητόπουλος, ο Σωτήρης Σπαθάρης καθισμένος στο κέντρο, ο Δημήτρης Μώρος, ο Νίκος Ζαβραδινός ή Ζάνος και ο Κώστας Μάνος, γύρω από το λάβαρο του Σωματείου μας που εικονίζει τον Άγιο Φανούριο. (Φώτο 1) Η θέση όπου τραβήχτηκε

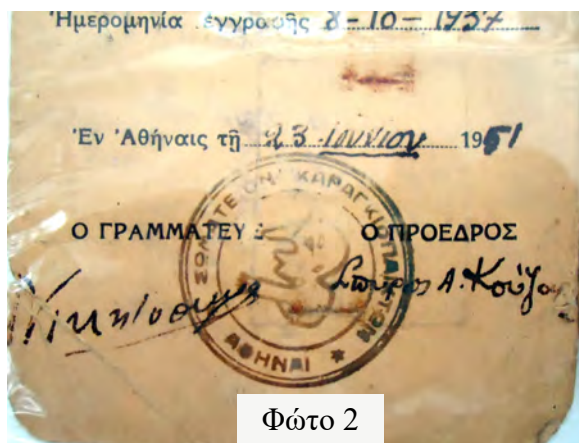
η φωτογραφία δεν απέχει, παρά λίγα μέτρα από την οδό Σοφοκλέους, στη κατεύθυνση προς το Μοναστηράκι, όπου στον αριθμό 48 και στον πρώτο όροφο στεγαζόταν τότε το Σωματείο.

Η στιγμή που αποτύπωσε ο φακός σίγουρα είναι επίσημη, και το βέβαιον είναι ότι τραβήχτηκε μετά τον εορτασμό του Αγίου Φανουρίου σε κάποια κοντινή εκκλησία. Η ολόφωτη ημέρα, τα ανοιχτόχρωμα κουστούμια των απεικονιζομένων καθώς και τα μαρτυρικά που διακρίνονται στα πέτα των Μώρου και Μάνου, συντείνουν στην υπόθεση αυτή. Εξάλλου αποτελούσε υποχρέωση, όπως θα δούμε και στη συνέχεια, το Διοικητικό Συμβούλιο να τιμά κάθε χρόνο τον προστάτη μας Άγιο Φανούριο.

Ας θυμηθούμε, λοιπόν, οι παλαιότεροι και ας μάθουν οι νεότεροι πώς θεσμοθετήθηκε αυτό το ιερό σύμβολο, που για δεκαετίες συμπύκνωσε τους πόθους και τις προσδοκίες του ταπεινού μας επαγγέλματος. Το Σωματείο μας γεννήθηκε επισήμως την 25 Φεβρουαρίου του 1925 <<.....συμφώνως προς την υπ' αριθμ. 178 της 23 φεβ.1925 απόφασιν του Δικαστηρίου των εν Αθήναις Πρωτοδικών.....>> υπό την επωνυμία <<ΣΩΜΑΤΕΙΟΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΟΠΑΙΚΤΩΝ>>. Η σφραγίδα του τότε Σωματείου έφερε στο κέντρο της κορμό της φιγούρας του Καραγκιόζη εν είδει καρικατούρας, χωρίς να παραπέμπει στη μορφή του Καραγκιόζη ενός και μόνο συγκεκριμένου Καραγκιοζοπαίκτη! (Φώτο 2) Όπως μάλιστα δείχνει η προαναφερόμενη φωτογραφία με αυτή σφραγίζονταν τα έγγραφα, αφού η εικονιζόμενη ταυτότητα φέρει την ημερομηνία 23/6/1951. Έτσι εκείνη την περίοδο το μεν λάβαρο έφερε τον

Νίκος Ζαβραδινός, Κώστας Μάνος, Τάκης Μελίδης, Μήτσος Μώρος, Ανδρέας Νικητόπουλος & Σωτήρης Σπαθάρης

Φώτο 2

Άγιο Φανούριο, η δε σφραγίδα τον Καραγκιόζη.

Όμως το καταστατικό του υφισταμένου Σωματείου, με αποφάσεις που ελήφθησαν το 1954 «... τροποποιείται ήδη εν τω συνόλω του. ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΕΔΡΑ: συνιστάται Σωματείον υπό την επωνυμίαν «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΣΩΜΑΤΕΙΟΝ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ» με έδραν τα Αθήνας» όπως δηλώνεται στο άρθρον προκαταρκτικόν του νέου καταστατικού. Μέσα στα πλαίσια της συνολικής τροποποίησης φυσικό θεωρήθηκε και η σφραγίδα του

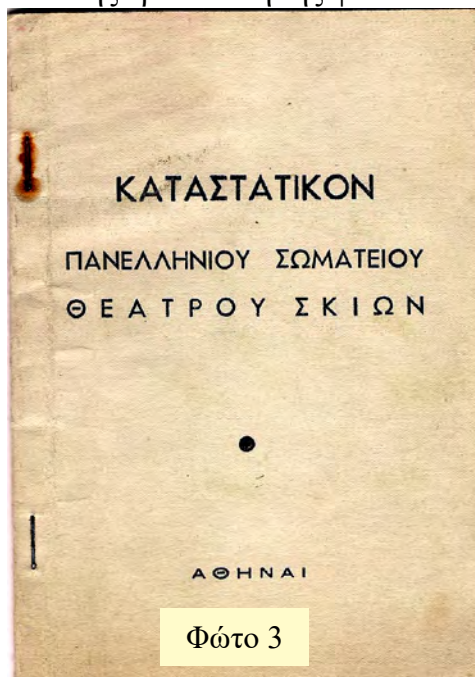
σωματείου να φέρει το ίδιο σύμβολο με το λάβαρο, δηλαδή τη μορφή του Αγίου Φανουρίου. (Φώτο 3)

Το γιατί οι Καραγκιοζοπαίκτες διάλεξαν για προστάτη και σύμβολό τους τον Μεγαλομάρτυρα, βρίσκει νομίζουμε την απάντησή του στη νεανική μορφή που τον ξεχωρίζει από άλλες αυστηρές μορφές της χριστιανοσύνης, ενδεχομένως και τα 12 μαρτύριά του να απετέλεσαν ισχυρό κίνητρο γι' αυτή την επιλογή, μια που και οι Καραγκιοζοπαίκτες «μαρτυρούσαν τα μύρια όσα» για να βγάλουν το ψωμί τους. Πάνω απ' όλα, όμως, γιατί ο μεγάλος Άγιος, ως εκ της θαυματουργού εμφανίσεως του εικονίσματός του, μπορούσε να σταθεί ισχυρός αρωγός μια που ήταν εδραιωμένη στη λαϊκή παράδοση η ιδιότητά του να φανερώνει ότι κάθε πιστός του ζητούσε τάζοντάς του πίτα ή κερί. Το παράδοξο όμως, που ίσως διαφεύγει της προσοχής των πολλών, είναι, πως, ενώ ο Άγιος Φανούριος, ζώντας στα ρωμαϊκά χρόνια, συγκρούστηκε με θάρρος με την ειδωλολατρία, επιλέχθηκε ως προστάτης της τέχνης του Καραγκιόζη που ακριβώς έχει τις απώτερες ρίζες της στις ειδωλολατρικές γιορτές των Σατουρναλίων, Βρουμαλίων μέσα στις οποίες γεννήθηκαν, διαμορφώθηκαν και μεταλλάχθηκαν σταδιακά οι πρωταγωνιστικοί τύποι του σημερινού Θεάτρου Σκιών!

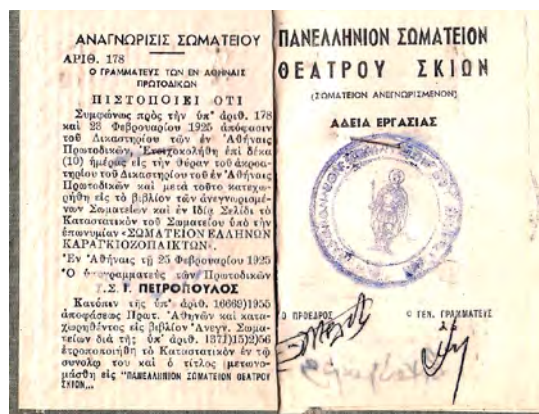
Είναι ενδιαφέρον, κλείνοντας αυτή την παρένθεση των υποθέσεων, να επανέλθουμε στο 31 άρθρο του νέου καταστατικού που όριζε πλέον: «Το Σωματείον έχει ιδίαν σημαίαν και σφραγίδα. Η μεν σφραγίδα φέρει ως σύμβολο

την εικόνα του Αγίου Φανουρίου και την επιγραφήν «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΣΩΜΑΤΕΙΟΝ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ». Η σφραγίς δε φέρει εν τω μέσω την εικόνα του Αγίου Φανουρίου, περίξ δε την αυτήν επιγραφήν ην και η σημαία.» Το σωματείο βέβαια απέδιδε και τις αρμόζουσες τιμές στο προστάτη Άγιο. Σύμφωνα με το 30 άρθρο «Κατά παν έτος την επέτειον του Αγίου Φανουρίου, τελεί το σωματείον την επέτειον αυτού εορτήν. Τα της εορτής ταύτης κανονίζονται εκάστοτε υπό του Δ.Σ.». (Φώτο 4)

Το νέο καταστατικό μαζί με το σχετικό για

Φώτο 3

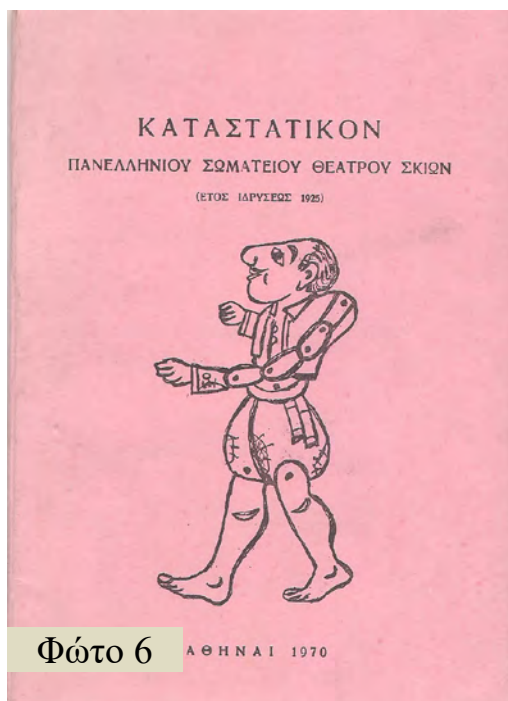
Φώτο 4

το ταμείο αλληλοβοήθειας και περιθάλψεως ψηφίστηκαν από Γενική Συνέλευση κατά τη συνεδρίαση της 17ης Απριλίου 1954. Πρόεδρος ήταν ο Δημήτριος Μώρος, Γενικός Γραμματέας ο Ευστράτιος Μελίδης και η επεξεργασθείσα επιτροπή είχε ως Πρόεδρο τον Παναγιώτη Μιχόπουλο και μέλη τον Διονύσιο Πάτρα και Ιωάννη Ιατρίδη. Το καταστατικό κυρώθηκε «δια της υπ' αριθμόν 16669/1955 αποφάσεως Πρωτοδικείου Αθηνών καταχωρηθέντος εις βιβλίων ανεγνωρισμένων σωματείων υπ' αύξοντα αριθμόν 1371/15/2/1956 μετά την τελεσιδικίαν. Εν Αθήναις την 13η Απριλίου 1956. Ο Γραμματέας Δ. Καραγιώργος». (Φώτο 5)

Πέρασαν 14 χρόνια και η εικόνα του Αγίου αφαιρέθηκε από τη σφραγίδα με τη νέα τροποποίηση του καταστατικού κατά τη γενική συνέλευση της 9ης/1/1970, που εγκρίθηκε από το

αρμόδιο δικαστήριο με την υπ' αριθμόν 426/1970 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών και καταχωρήθηκε

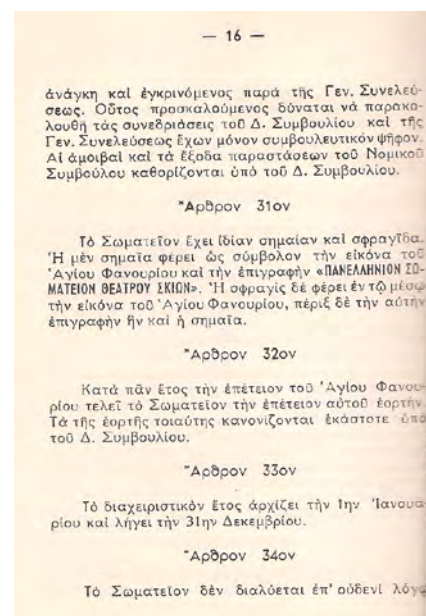
στο βιβλίο ανεγνωρισμένων σωματείων «και εν τη οικεία στήλη υπ' αύξοντα αριθμόν 370B/7/5/1970.» Έτσι κατά το 26 άρθρο «... η σφραγίς δε είναι κυκλική, φέρουσιν την επωνυμίαν του Σωματείου, εις το μέσον δε αυτής το σκίτσον του κωμικού του θεάτρου σκιών

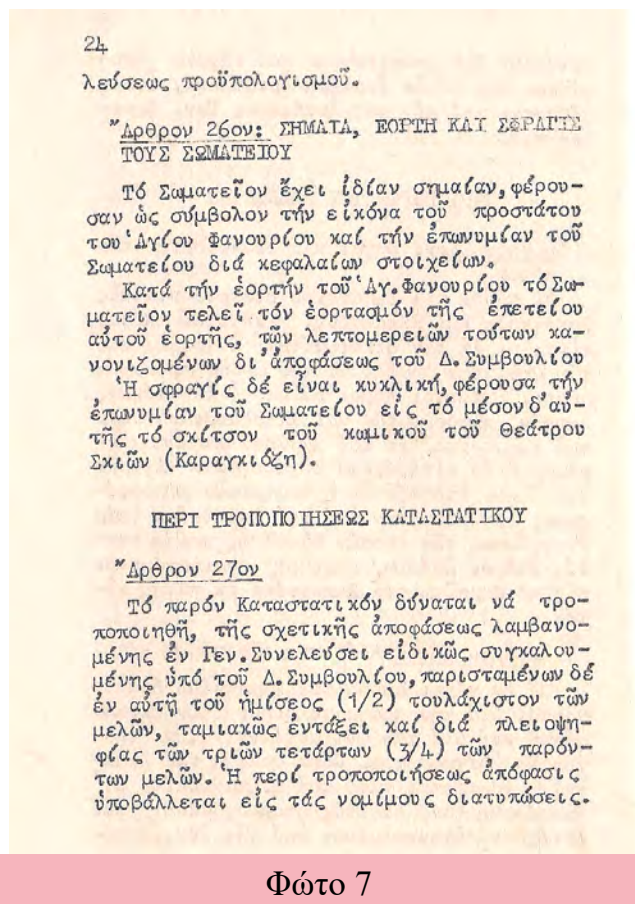
(Καραγκιόζη)...». (Φώτο 6, 7)

Αυτή υπήρξε, φίλοι και φίλες η εναλλαγή των συμβόλων του Σωματείου μας κατά τις εποχές και τις νοοτροπίες που επικρατούσαν. Πάντα όμως πιστεύουμε ότι η εικόνα του Αγίου Φανουρίου θα σφραγίζει και θα σκέπει τις ζωές και τη δράση των Καραγκιοζοπαικτών, είτε τον έχουν στη σφραγίδα τους είτε όχι, και είτε συγκεντρώνονται, για να τον τιμήσουν ανήμερα στη γιορτή του γύρω απ' το λάβαρό του στην πιο κοντινή εκκλησία, είτε περιορίζονται σε αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Τάσος Κούζαρος

Φώτο 5

Φώτο 7

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ 22/9/2018
Α' ΜΕΡΟΣ

Παίζει ο
Άγγελος Αλιμπέρτης

ΚΥΡΙΑΚΗ 23/9/2018
Β' ΜΕΡΟΣ

«ΕΝΑΣ ΕΛΑΧΙΣΤΟΣ ΦΟΡΟΣ ΤΙΜΗΣ ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗ ΑΝΤΩΝΗ ΜΟΛΛΑ» του Άγγελου Αλιμπέρτη

Με θρησκευτική ευλάβεια, παρακολούθησαν οι φίλοι του αθηναϊκού Καραγκιόζη το β' μέρος του «**Κατσαντώνη**», στο τριήμερο αφιέρωμα στον **Αντώνη Μόλλα**.

Η έντονη συγκίνηση, στην αποκορύφωση της τελευταίας πράξης του ηρωικού δράματος, δεν μπορούσε να κρυφτεί από τα μάτια του κοινού, που (μεταξύ αυτού) υπήρχαν και εκλεκτοί συνάδελφοι καραγκιοζοπαίχτες, που μας τίμησαν με την παρουσία τους!

Πίσω από τη σκηνή, βοήθησαν οι αγαπητοί συνεργάτες της τέχνης: Αλέξανδρος Αλιμπέρτης, Μιχάλης Ταυλάτος, Νίκος Αλεφραγκής και Τάσος Δουρμούσογλου.

Ένα δεκαεξασέλιδο φυλλάδιο δόθηκε δωρεάν σε

όλους όσοι παρακολούθησαν τις παραστάσεις, ως ανάμνηση του αφιερώματος στον Αντώνη Μόλλα, με φωτογραφικό υλικό από το αρχείο της οικογένειας Αλιμπέρτη, καθώς και με κείμενα του Δημήτρη Μόλλα, του Γιώργου-Στεφάνου Αλιμπέρτη (από την υπό έκδοση βιογραφία του), του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη και του Αγγέλου Αλιμπέρτη. Αποσπάσματα από το φυλλάδιο δημοσιεύουμε σε αυτό το τεύχος.

«Ωσάν άλλος ήλιος και χρυσολαμπροκίνητος

σελήνη, υπερηκόντισε και κατεκάλυψε με την θαυμαστήν τέχνην του όλους τους παλαιούς και νέους... ζωγράφους», γράφει ο Διονύσιος εκ Φουρνά για τον Εμμανουήλ Πανσέληνο, όπως αναφέρει ο **Φώτης Κόντογλου**. Και ο Κόντογλου ανέστησε τη βυζαντινή ζωγραφική και την απάλλαξε από κάθε δυτικότροπο στοιχείο, φλυαρίες και στολίδια και επανέφερε το πνευματικό φως της εικόνας. Και ο **Αντώνης Μόλλας** την ίδια εποχή στην Αθήνα οδηγεί την τέχνη του στις ρίζες της-

στις πηγές της και λάμπει και αυτός σαν πανσέληνος στο στερέωμα του Νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών.

Τελικά, πώς φωτίζαν όλοι αυτοί;

Η απάντηση είναι απλή. Αυτοί ήταν αυτόφωτοι, θεωρώ... από τα έργα τους. Που φωτίζονται και φωτίζουν από το ελληνορθόδοξο φως- από την Αρχαιότητα έως τα σήμερα».

Άγγελος Αλιμπέρτης

«Μνήμη Αντώνη Μόλλα» του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

Το έτος **2018** είναι σηµαδιακό για την τέχνη του νεοελληνικού (και ειδικότερα και του αθηναϊκού) Θεάτρου Σκιών. Κατά το έτος αυτό (και ειδικότερα στα τέλη του Δεκεμβρίου) κλείνουν 140 χρόνια από τη γέννηση και 70 χρόνια από το θάνατο του καραγκιοζοπαίχτη Αντώνη Μόλλα, κατά κόσμον Αντώνη Παπούλια.

Το όνομα «Αντώνης Μόλλας» είναι ταυτισμένο με την τέχνη του νεοελληνικού Καραγκιόζη και ιδιαίτερα με την τέχνη της Αθηναϊκής Σχολής του, που δημιουργήθηκε από τον Αντώνη Μόλλα, ως μετεξέλιξη της Ηπειρώτικης Σχολής του Θεάτρου Σκιών, που είχε ακμάσει στην Ήπειρο των αρχών του 19ου αιώνα και με επίκεντρο τα Ιωάννινα.

Ο Μόλλας, εξάλλου, ήταν μαθητής του Γιάννη Ρούλια από την Αμφιλοχία, ο οποίος έπαιζε, με μεγάλη επιτυχία, στην Αθήνα, κατά την τελευταία δεκαετία του 19ου αιώνα και μέχρι το 1905.

Ο Αντώνης Μόλλας «γεννήθηκε στην Αθήνα, στο Βατραχονήσι (σημερινή συνοικία Σταδίου), στις 28 Δεκεμβρίου 1878», όπως γράφει ο γιος του, Μίμης Μόλλας, (Ο Καραγκιόζης μας: Ελληνικό Θέατρο Σκιών, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα, 2002), έχοντας όμως ρίζες (ως προς την καταγωγή του) από την Μάνη (Σελινίτσα Οιτύλου) από τη μεριά του πατέρα του, αλλά και από το Ναύπλιο από τη μεριά της μητέρας του.

Η καλλιτεχνική ανέλιξη του Μόλλα ήταν ραγδαία, με αποτέλεσμα να του αποδίδεται, δικαίως, το ότι αναβάθμισε τον προφορικό λόγο του Καραγκιόζη, εκτοπίζοντας το χοντροκομμένο αστείο και υποστηρίζοντας το αξίωμα ότι «**η αισχρολογία είναι η ευφυΐα των ανοήτων**». Ήταν, επίσης, από τους πρωτοστάτες (μαζί με τον Μανωλόπουλο) για την ίδρυση του Πανελληνίου Σωματείου Θεάτρου Σκιών, το 1925.

Προχώρησε σε σημαντικές σκηνικές καινοτομίες (π.χ. με τη χρήση των δύο συνεχόμενων σκηνών), αλλά και στην επινόηση νέων τύπων, όπως ο **Μορφονιός** και ο ευτραφής αξιωματικός του σαραγιού, που είναι γνωστότερος και ως «**Πεπόνιας**». Ο δε **Γάλλος Λουί Ρουσσέλ** στήριξε το σύνολο, σχεδόν, της δίτομης επιστημονικής του εργασίας, για τον νεοελληνικό Καραγκιόζη, πάνω στην «ασύγκριτη και ως εκ τούτου αναμφισβήτητη ανωτερότητα του Μόλλα».

Σύμφωνα με τη βιογραφία που γράφτηκε για τον Αντώνη Μόλλα από το γιο του, τον Μίμη, «οι παραστάσεις του Μόλλα δεν πλημμυρίζανε μόνο από το λαϊκό στοιχείο- στο οποίο βασικά απευθυνόντουσαν- αλλά και από τη διάνοηση, την επιστήμη και το Διοικητικό της πολιτείας. Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος και οι γιοι του, οι μετέπειτα βασιλείς Γεώργιος και Παύλος, συγκαταλέγονταν μεταξύ των τακτικών θεατών του». Μια αξιόλογη βιογραφία του Αντώνη Μόλλα γράφτηκε, επίσης, από την κόρη του, την **Αρετή Μόλλα-Γιοβάννου**, και εκδόθηκε το έτος 1981 από τις εκδόσεις «Κέδρος», με τον τίτλο: «**Ο καραγκιοζοπαίχτης Αντώνης Μόλλας**».

Σε γενικότερες γραμμές πάντως, όπως γράφει ο γιος του, «ο Αντώνης Μόλλας αξιώθηκε να αφήσει βαθύ αυλάκι η διέλευσή του από τούτη τη ζωή». Έτσι λοιπόν, ακόμα και ο θάνατος του Αντώνη Μόλλα, το 1948, «στις 29 Δεκεμβρίου τα μεσάνυχτα, ημέρα και ώρα που γεννήθηκε», σήμανε έστω και συμβολικά την αρχή της παρακμής του Θεάτρου Σκιών, με την είσοδο στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα. Οι μαθητές του (κυρίως οι Μίμης Μόλλας, Γιώργος Κουτσούρης, Νίκος Χορταρίδης, Ανδρέας Νικητόπουλος, Μανώλης Μαντζουράνης, Γιώργος-Στέφανος Αλιμπέρτης κ.ά.) είναι αυτοί που ορίζουν, σήμερα, τη λεγόμενη «**Αθηναϊκή Σχολή**» του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών.

Συνεχιστής αυτής της Σχολής (μεταξύ των άλλων) και ο **Άγγελος Αλιμπέρτης**, γιος του Γιώργου-Στέφανου, τιμάει τη μνήμη του Αντώνη Μόλλα, μαζί με το Πανεπιστήμιο, όπως και πέρσι τίμησε τη μνήμη του γιου του, Μίμη Μόλλα (1917-1987). Μία τιμή, όμως, η οποία οφειλόταν να γίνει, όχι μόνο διότι ο Μόλλας ήταν ένας από τους σημαντικότερους (κατά πολλούς, ίσως ο σημαντικότερος) καλλιτέχνες του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών, αλλά και γιατί ήταν εκ των στυλοβατών του λαϊκού πολιτισμού της χώρας μας και της πρωτεύουσας ειδικότερα.

Σε μία άλλη ευρωπαϊκή πόλη, θα είχαν οπωσδήποτε ήδη τιμηθεί με τον κατάλληλο τρόπο, καλλιτεχνικές προσωπικότητες, όπως ο Αντώνης Μόλλας, αλλά και άλλες μορφές του Θεάτρου Σκιών της πρωτεύουσας,

όπως ο Γιάννης Ρούλιας ή ο Μανωλόπουλος. Και όμως! Όχι μόνο δεν εορτάστηκε, κατά τον πρόποντα τρόπο, η ταυτόχρονη διπλή επέτειος των 70 και των 140 χρόνων από τη γέννηση και το θάνατο του Αντώνη Μόλλα, αλλά ούτε καν έγινε κάποια μνεία. Το ακόμα χειρότερο είναι ότι η αμέλεια αυτή δεν ήταν τόσο αποτέλεσμα της αδιαφορίας για μια παλιά λαϊκή τέχνη, όσο αποτέλεσμα της λήθης. Αυτός είναι ίσως ο πιο μεγάλος εχθρός μας. Να ξεχάσουμε μία από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες της πρωτεύουσας του πρώτου μισού του εικοστού αιώνα.

Αυτός ο κίνδυνος, όμως, παύει να υφίσταται χάρη στο τριήμερο αφιέρωμα, που αποτελεί φόρο τιμής όχι μόνο για τον Αντώνη Μόλλα και το Αθηναϊκό Θέατρο Σκιών, αλλά και φόρο τιμής για το ρεπερτόριο της τέχνης του νεοελληνικού Καραγκιόζη. Το ρεπερτόριο αυτό, ανέκαθεν, βασιζόταν σε δύο θεματικά είδη: α) Την Κωμωδία και β) Το Ηρωικό.

Η κωμωδία τιμάται, την πρώτη μέρα του αφιερώματος, με το έργο: «**Οι δύο Λόρδοι**» (ένα τυπικό δείγμα μολλέικης κωμικής τέχνης), ενώ το ηρωικό τιμάται, δύο μέρες συνεχόμενα, με το αντιπροσωπευτικότερο έργο του ηρωικού δραματολογίου: «**Ο Κατσαντώνης**», σε δύο μέρη, όπως ακριβώς παιζόταν και παλιά, στο πάλκο του Αντώνη Μόλλα και όχι μόνο. Το έργο αυτό, εξάλλου, συνδέεται άρρηκτα με την ηπειρώτικη σχολή του Θεάτρου Σκιών, με τη σφραγίδα των δημοσιεύσεων του ίδιου του Μόλλα και πάνω από όλα με την απaráμιλλη δραματική του τέχνη. Αναλυτικότερα:

Α) «Οι δύο Λόρδοι» (Παρασκευή 21 Σεπτεμβρίου 2018)

Β) «Κατσαντώνης» (Σάββατο 22 & Κυριακή 23 Σεπτεμβρίου 2018)

Α) «Οι δύο Λόρδοι»

Η κωμωδία «Οι δύο Λόρδοι» θα μπορούσε να μείνει στη μνήμη μας για μία και μόνο κωμική σκηνή ανθολογίας: Ο Μπαρμπαγιώργος σαν Λόρδος, φορώντας μεν φράγκα (αναγκαστικά, ποιητική αδεία και χωρίς να βγάλει από πάνω του τη φουστανέλα), ανταποκρίνεται στις ερωτήσεις που του τίθενται, με δύο μονάχα λέξεις: «Βέβαια» και «Μάλιστα», με αποτέλεσμα οι σχετικές ερωταποκρίσεις να βγάζουν άφθονο γέλιο.

Αυτό το κωμικό εύρημα θα μπορούσε να ήταν (από μόνο του) ένα απλό επεισόδιο ενός προλόγου. Το εν λόγω εύρημα, όμως, στο πάλκο του Μόλλα, μετατρέπεται, πλέον, σε μία ολοκληρωμένη παράσταση, ως σκελετός ενός άρτια σφιχτοδεμένου κωμικού μύθου. Έτσι, στο μύθο αυτό, η τέχνη του Καραγκιόζη ξεφεύγει από τη στατική παρέλαση τύπων και ανυψώνεται σε μία δομημένη κωμική φάρσα, με αρχή, μέση και τέλος.

Κύριο πρωταγωνιστικό ζευγάρι είναι πια ο Καραγκιόζης και ο Μπαρμπαγιώργος: Ο πρώτος ως κωμικός επιπόλαιος και γκαφατζής, ο δεύτερος ως αγαθός ορεσίβιος, ο οποίος, όταν καταλαβαίνει την κωμική πλεονεξία του ανιψιού του, δεν διστάζει να τον ξυλοφορτώσει και να ισορροπήσει την κατάσταση, βάζοντας τα πράγματα στη θέση τους. Και αυτή την κωμική ισορροπία μόνο ένας Αντώνης Μόλλας θα μπορούσε να την συνθέσει και να την κεντήσει τόσο αρμονικά.

Β) «Κατσαντώνης»

Το ηρωικό έργο «Ο Κατσαντώνης» θεωρείται, ίσως, το πιο γνωστό ηρωικό δράμα του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών. Βασίζεται κυρίως στη δύναμη του θεατρικού λόγου, που αποτελεί το αποκορύφωμα της αξίας αυτής της τέχνης και που περιστρέφεται, εν προκειμένω, γύρω από τη σύγκρουση του ομώνυμου ήρωα με τον Αλή Πασά.

Πρόκειται για ένα έργο, που είναι βγαλμένο από την ηπειρώτικη επική παράδοση του Καραγκιόζη και που διαδραματίζεται στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, με πεδίο δράσης την περιοχή της Ηπείρου.

Το έργο αυτό ανήκει στην κατηγορία των παραστάσεων, κατά τις οποίες η κάθαρση κυριαρχεί, στο τέλος, με τον ήρωα να εξαγνίζεται μέσα από τη μαρτυρική θυσία του. Ο Αλή Πασάς τον βασανίζει μέχρι θανάτου, ενώ ο Κατσαντώνης δεν δέχεται, με τίποτα, να αλλάξει την πίστη του. Τότε, ένας Άγγελος κατεβαίνει προς τον ήρωά μας, τον στεφανώνει και παίρνει την ψυχή του ψηλά στους ουρανούς.

Όπως περιγράφει, πολύ χαρακτηριστικά, ο ερευνητής **Τζούλιο Καΐμη**, «ο ήρωας βασανίζεται. Το μυστήριο διαρκεί όλη τη νύχτα και, τέλος, εκτελείται από τους δήμιους», σε ένα έργο με ποιητική δομή, αλλά και σεβασμό στα ιστορικά δεδομένα, με τον Καραγκιόζη να δίνει την απαραίτητη κωμική νότα.

Με τη λογική αυτή, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Κατσαντώνης αποτελεί το ένα μέρος μιας τριλογίας των πατριωτικών παραστάσεων του Θεάτρου Σκιών, μαζί με τον Διάκο και τον Πατριάρχη Γρηγόριο τον Ε΄, κατά τις οποίες και οι τρεις ήρωες, σαν κοινή συνισταμένη στο τέλος της παράστασης, κερδίζουν το στεφάνι της δόξας και του μαρτυρίου.

Έργο που ξεκίνησε από την ηπειρώτικη παράδοση, για να περάσει στην Πελοπόννησο και να καταξιωθεί στο αθηναϊκό πάλκο του Αντώνη Μόλλα.

ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ

23 Οκτωβρίου 1925

**«Αδιαφορώ για τη δόξα.
Με φυλακίζει στα όρια που
εκείνη καθορίζει κι όχι εγώ»**

23 Οκτωβρίου του 1925, γεννήθηκε ο Μάνος Χατζιδάκις. Η πρωτοπορία στη ματιά και τη σκέψη του στάθηκε ικανή να σημαδέψει ένα μεγάλο κεφάλαιο στη μουσι-

κή της χώρας μας και στον πολιτισμό μας. Με την υψηλή αισθητική και την προσωπική ευαισθησία του, την οξεία κριτική ματιά του, την αγάπη του για το λαό και με την απόφασή του να μη συμβιβαστεί με την εξουσία και τις απαιτήσεις της, μπόρεσε να αποτυπώσει με κριτικό ρεαλιστικό τρόπο την ελληνική κοινωνία, καταθέτοντας ένα έργο σπουδαίο, πολύτιμο και μοναδικό.

Δήλωνε ως αυτονόητο: **«Λαϊκό είναι ό,τι ασχολείται με τον άνθρωπο και προέρχεται από τον άνθρωπο»**. Για το ρόλο της Τέχνης έλεγε: **«Η Τέχνη συμπληρώνει τον άνθρωπο, τον βοηθά να αισθανθεί, έστω και για λίγο, προς τα πού πρέπει να τείνει»**.

Το 1966, ο Ζυλ Ντασσέν, η Μελίνα Μερκούρη και ο Μάνος Χατζιδάκις βρίσκονται στην Αμερική για να ανεβάσουν τη θεατρική εκδοχή του **«Ποτέ την Κυριακή»** στο Μπρόντγουεϊ και εκεί τους βρίσκουν τα νέα για το στρατιωτικό πραξικόπημα της 21ης Απριλίου 1967. **«Ούτε φοβάμαι τον τόπο μου ούτε την κυβερνήσή του κι ούτε έχω πάρει τη θέση του εξόριστου. Γνωρίζω καλά πως και ο Καραμανλής να 'τανε στην Ελλάδα κυβερνήτης, εγώ θα 'μουν εδώ που βρίσκομαι. Θέλω να καταλάβεις: Δεν μπορεί να υπάρχει συνέχειά μου στην Αθήνα. (...) Καιρός πια να "παντρέψω" την ελληνική μου ουσία με το παγκόσμιο σήμερα, όπως ακριβώς υπάρχει στις μέρες μας και όχι να επαναλαμβάνω τα "γραφικά" στοιχεία της "μεγαλοφυΐας" μου. (...) Δεν ζω την Αμερική τυχοδιωκτικά ή τουριστικά. Τη ζω σαν Έλληνας με παράδοση, όσο χιούμορ κι αν έχει στο μεταξύ αποκτήσει η φράση αυτή»**, γράφει ο ίδιος για τους λόγους που βρίσκεται στο εξωτερικό.

Η στάση του πληγώνει την επιστήθια φίλη του Μελίνα Μερκούρη και για λίγα χρόνια δεν έχουν καμία επικοινωνία. Δυο χρόνια αργότερα, όμως, οι επιστολές του έχουν διαφορετικό ύφος: **«Η απόφασή μου είναι να μην ξαναπατήσω στην Ελλάδα, όσο θα υπάρχουν αυτοί οι αλήτες που κυβερνάνε σήμερα. Κάθε μέρα κι αποκαλύπτεται μια πιο εφιαλτική πραγματικότητα, που οι "κύριοι" αυτοί ανεξέλεγκτα επιβάλλουν»**. **«Οι δίκες, οι ποινές που επιβάλλουν, τα γεγονότα της Κύπρου, η βαθιά ανηθικότητά τους, μ' έχουν κάμει βαθιά απελπισμένο για το παρόν και το μέλλον της χώρας μας. Θα ησυχάσω μόνο σαν τους δω κρεμασμένους στο Σύνταγμα, τους σημερινούς παράγοντες και κυβερνήτες. Όχι μόνον τους Παπαδόπουλο και Σία, αλλά και όλα τα ανώνυμα ζώφια που χρόνια τώρα και μ' όλες τις καταστάσεις, κυβερνάν πραγματικά τη χώρα. Γι' αυτό και δεν υποστηρίζω θνησιγενείς αλλαγές. Γι' αυτό και υπήρξα εναντίον κάθε "προοδευτικής" κινήσεως. Το κράτος δεν λειτουργούσε με προοδευτικές κυβερνήσεις. Γιατί είναι φτιαγμένο από χωροφύλακες. Με τον Παπαδόπουλο βρήκε την ταυτότητά του. Να μια ευκαιρία να ξεριζωθεί. Η Μόνη»**.

Ο Μάνος Χατζηδάκις είχε χαρακτηριστεί ως «**δεξιών**» πολιτικών πεπιοιθήσεων, γεγονός στο οποίο συνέβαλε και η προσωπική φιλία του με τον **Κωνσταντίνο Καραμανλή**. Ωστόσο, ο μεγάλος καλλιτέχνης αποκαλεί τον εαυτό του «**φιλελεύθερο αστό**» και η στάση του προς πρόσωπα και καταστάσεις τον τοποθετεί πάνω από οποιοδήποτε στενόμυαλο χαρακτηρισμό. «*Περιφρονώ αυτούς που δεν στοχεύουν στην αναθεώρηση και στην πνευματική νεότητα, τους εύκολα “επώνυμους” πολιτικούς και καλλιτέχνες, τους εφησυχασμένους συνομήλικους, την σκοτεινή και ύποπτη δημοσιογραφία καθώς και την κάθε λογής χυδαιότητα*», γράφει ο ίδιος.

Σαν σήμερα, γεννήθηκε ο Μάνος Χατζηδάκις, κατά πολλούς ο σημαντικότερος Έλληνας συνθέτης. Ένας φιλελεύθερος αστός, όπως αυτοπροσδιορίζονταν, δηλώνοντας ωστόσο ότι «καμία πολιτική σκοπιμότητα δεν θα με κάνει να πω το μαύρο-άσπρο και το άσπρο-μαύρο, συνεπώς δεν είμαι το κατάλληλο στοιχείο για συμπάρασταση σε οργανωμένες καταστάσεις».

«Είμαι ένα γέννημα δύο ανθρώπων που καθώς γνωρίζω δεν συνεργάστηκαν ποτέ, εκτός απ' τη στιγμή που αποφάσισαν την κατασκευή μου. Γι' αυτό και περιέχω μέσα μου χιλιάδες αντιθέσεις κι όλες τις δυσκολίες του Θεού. Όμως η αστική μου συνείδηση, μαζί με τη θητεία μου, τη λεγόμενη «ευρωπαϊκή», φέραν ένα εντυπωσιακό αποτέλεσμα», έγραψε ο ίδιος ο Μάνος Χατζηδάκις για τον εαυτό του.

Γεννημένος στην Ξάνθη στις 23 Οκτωβρίου του 1925 και σε ηλικία 7 ετών, μετά το χωρισμό των γονιών του, έρχεται να ζήσει στην Αθήνα με τη μητέρα του, ενώ ήδη λαμβάνει μαθήματα μουσικής από τα τέσσερά του χρόνια. Στην Αθήνα, συνεχίζει τις σπουδές του και γνωρίζεται με καλλιτέχνες και διανοούμενους, όπως οι Ν. Γκάτσος, Γ. Σεφέρης, Ο. Ελύτης, Α. Σικελιανός και Γ. Τσαρούχης.

Το 1944, ο Μάνος Χατζηδάκις πραγματοποιεί την πρώτη του εμφάνιση ως συνθέτης στο θέατρο, συμμετέχοντας στο έργο του Αλέξη Σολωμού «Ο Τελευταίος Ασπροκόρακας», στο Θέατρο Τέχνης του Κάρολου Κουν. Την επόμενη χρονιά, συνθέτει την πρώτη του μουσική επένδυση για ταινία, για το κινηματογραφικό έργο «Αδούλωτοι Σκλάβοι».

Τα επόμενα χρόνια, ο Χατζηδάκις εργάζεται

σε θέατρο και κινηματογράφο και μέσα στη δεκαετία του 1950 παρουσιάζει τα πρώτα του μπαλέτα. Το 1960, κερδίζει το Όσκαρ Καλύτερου Τραγουδιού για τα «Παιδιά του Πειραιά», στην ταινία του Ζυλ Ντασέν «Ποτέ την Κυριακή», με πρωταγωνίστρια την αγαπημένη του φίλη Μελίνα Μερκούρη. Το τραγούδι αυτό συμπεριλαμβάνεται και στα δέκα εμπορικότερα τραγούδια του 20ού αιώνα, αλλά ο ίδιος ο Χατζηδάκις θεωρεί πως η ελαφρά μουσική του για τον κινηματογράφο, του προσδίδει μια «ανεπιθύμητη λαϊκότητα», την οποία ο ίδιος απεχθάνεται και καταλήγει να αποκηρύξει μεγάλο μέρος της.

Τα επόμενα δυο χρόνια, διατελεί διευθυντής της «Πειραματικής Ορχήστρας Αθηνών», την οποία ίδρυσε ο ίδιος.

«Από το '75, αρχίζει μία διάσημη εποχή μου, που θα τη λέγαμε, για να την ξεχωρίσουμε, υπαλληλική, που μ' έκανε ιδιαίτερα γνωστό σ' ένα μεγάλο και απληροφόρητο κοινό, βεβαίως ελληνικό, σαν άσπονδο εχθρό της ελληνικής μουσικής, των Ελλήνων μουσικών και της εξίσου ελληνικής κουλτούρας. Μέσα σ' αυτή την περίοδο και ύστερα από ένα ανεπιτυχές έμφραγμα στην καρδιά, προσπάθησα πάλι, ανεπιτυχώς, είναι αλήθεια, να πραγματοποιήσω τις ακριβές καφενειακές μου ιδέες τότε στην ΕΡΤ και τότε στο υπουργείο Πολιτισμού, εννοώντας να επιβάλω τις απόψεις μου με δημοκρατικές διαδικασίες. Και οι δύο όμως τούτοι οργανισμοί, σαθροί και διαβρωμένοι από τη γέννησή τους, κατάφεραν να αντισταθούν επιτυχώς και, καθώς λεν, να με νικήσουν «κατά κράτος». Παρ' όλα αυτά, μέσα σε τούτον τον καιρό, γεννήθηκε το Τρίτο κι επιβλήθηκε στη χώρα».

Επόμενο βήμα του Μάνου Χατζηδάκι, μετά το Τρίτο Πρόγραμμα, που έγινε σημείο αναφοράς στο ελληνικό ραδιόφωνο, η «Ορχήστρα των Χρωμάτων», την οποία διευθύνει, μέχρι το τέλος της ζωής

του, δίνοντας 20 συναυλίες ελληνικού και ξένου ρεπερτορίου. Όλα αυτά τα χρόνια, το όνομά του δεν απουσιάζει από την ελληνική δισκογραφία, ενώ από τη μέρα του θανάτου του έως σήμερα, έχουν κυκλοφορήσει τουλάχιστον 19 δίσκοι με το όνομά του.

Αναδημοσιεύουμε το άρθρο του Μάνου Χατζηδάκι, που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Το Τέταρτο», με αφορμή τα επεισόδια που έγιναν τον Μάιο του 1986, λίγους μήνες μετά τη δολοφονία του 15χρονου Μιχάλη Καλτεζά από αστυνομικό.

«Μια μωβ σκιά Μαΐου ξάπλωσε στον τόπο. Όσα συνέβησαν στα Εξάρχεια και στη Νομική Σχολή. Και στην οδό Σκουφά και Σόλωνος, Μαυρομιχάλη και Ιπποκράτους, ενόχλησαν τους Έλληνες πολίτες και αγανάκτησαν τον Τύπο ολόκληρο. Γιατί δεν τους εξολοθρεύουν και δεν τους σπάνε το κεφάλι. Γιατί δεν ρίχνουν δακρυγόνα. Και η Σύγκλητος και οι φοιτητές όλων των παρατάξεων, όλοι αγανακτισμένοι με τα τριάντα-εκατό παιδιά που δεν το βάζουν κάτω, δεν εννοούν να παραδεχτούν πως η όποια ελευθερία ανήκει μόνο στους αστυνομικούς και τους ηλικιωμένους. Που δεν μπορούν να αντιληφθούν γιατί καταδιώκονται αδιάκοπα, προπηλακίζονται ατελείωτα και συνεχώς υποχρεούνται να δέχονται εξευτελισμούς. Κι ο προπηλακισμός αρχίζει από το δάσκαλο, τον επιστάτη του σχολείου, από τον οδηγό και τον εισπράκτορα του λεωφορείου, απ' τον καθηγητή και το δημόσιο λειτουργό ως το δημόσιο υπάλληλο, από τους αξιωματικούς κι εκπαιδευτές στο κέντρο κατατάξεως ως τον τυχαίο μοτοσικλετιστή της τροχαίας που θα του ζητήσει άδειες, ταυτότητες και πιστοποιητικά.

Ως το γιατρό του νοσοκομείου που θα τον πάνε σηκωτό, ύστερα από τη γροθιά του οργάνου της τάξεως. Και το γνωρίζουμε πολύ καλά. Εξύβριση αρχής, έτσι ονομάζεται η απαίτηση εξηγήσεων. Χειροδικία κατά της αρχής, έτσι είθισται να αποκαλείται η ενστικτώδης κίνηση του αμυνόμενου νέου. Και η ιστορία δεν έχει τέλος. Η ανωνυμία και η εισαγγελική αρχή θα του προσφέρει ή μια τραυματική αγανάκτηση ισόβια ή τον επιζητούμενο από την πολιτεία ευνουχισμό του. Αυτή είναι μια καθημερινή πραγματικότητα και, δυστυχώς, γνησίως ελληνική τα πρόσφατα και τελευταία σαράντα χρόνια, όσα είχα δηλαδή την ευτυχία να ζήσω σαν επώνυμος πολίτης εις τούτον τον ένδοξο κατά τα άλλα τόπον μας. Μια μωβ σκιά Μαΐου σκέπασε την Αθήνα. Κι όμως δεν βρέθηκε ένας δημοσιογράφος, μια εφημερίδα ν' αγανακτήσει και να διαμαρτυρηθεί, να καταγγείλει την αλήθεια για αυτό το τρίγωνο του αίσχους. Σκουφά, Μαυρομιχάλη και Ιπποκράτους. Κι άρχισε μια σκόπιμη, ύποπτη κι έντεχνη σύγχυση τριών ασχέτων, μεταξύ των, περιπτώσεων. Οι νεαροί των Εξαρχείων να παρουσιάζονται ίδιοι με τους αλήτες των γηπέδων, τους επονομαζόμενους χούλιγκανς, και επιπλέον να καλλιεργείται η εντύπωση στην κοινή γνώμη, με στήλες ολόκληρες των θλιβερών εφημερίδων μας, ότι οι νέοι αυτοί, οι αναρχικοί, είναι οι βομβιστές και ίσως οι πιθανοί δράστες των δολοφονιών ή εμπρησμών. Και φυσικά, όταν με το καλό τελειώσει η δίωξη των εκατό, σαράντα ή είκοσι παιδιών και η όλη επιχείρηση στεφθεί με «επιτυχία», να πάρει τις διαστάσεις ενός πραγματικού θριάμβου... κατά του εγκλήμα-

νος Χατζιδάκις τόλμησε από ραδιοφώνου να σχολιάσει την 28η Οκτωβρίου με το δικό του τρόπο. Είχε προκαλέσει μεγάλες αντιδράσεις, όπως ήταν αναμενόμενο: <https://www.youtube.com/watch?v=a5ehJBlo0Fg>

«Πιστεύαμε σαν τον Καραγκιόζη πως εμείς σκοτώσαμε τον καταραμένο όφι. Γιατί είπε το “Όχι” ο Μεταξάς, αφού θαύμαζε τον Άξονα και κυβερνούσε με τον τρόπο του χιτλερικού εθνικοσοσιαλισμού; Αυτά είναι λίγο πολύ γνωστά, οι πιέσεις, οι Άγγλοι, τα ανάκτορα κτλ.. Μπορεί κανείς να ερωτηθεί: Και αν λέγαμε ναι; Πάλι στα ίδια θα ήμασταν. Ένα-δυο χρόνια υπό συμμαχική επίστασία, μήπως δεν ήμασταν πέντε και δέκα χρόνια κάτω από αυτούς; Και ύστερα μέσα στη συμμαχία και τέλος στην ευρωπαϊκή κοινότητα. Άσε και εκείνη τη μεταπολεμική ψευδαίσθηση, που μας την καλλιεργούσαν και οι πρώτες μεταπολεμικές κυβερνήσεις, ότι ήμασταν και οι πρωταγωνιστές του πολέμου, οι περιούσιοι των συμμάχων. Πιστεύαμε, στο τέλος, σαν τον Καραγκιόζη πως εμείς σκοτώσαμε τον καταραμένο όφι. Μεθύσαμε από δόξα, που μόνοι μας χάρισαμε στους εαυτούς μας. Για άλλη μια φορά, νίκησαν οι Χίτες, οι κουτσάβακηδες, οι ταγματασφαλίτες, οι βασανιστές και οι μέλλοντες Μιχαλόπουλοι και οι Κουρήδες. Αυτή είναι η 28η Οκτωβρίου».

τος. Την ίδια ώρα που δολοφονούνται εκδότες και οι δολοφόνοι δεν ανευρίσκονται. Δολοφονούνται πολίτες και οι δολοφόνοι δεν αποκαλύπτονται. Πεθαίνουν νέοι από ξυλοδαρμούς και οι δράστες κυκλοφορούν ανενόχλητοι και, τέλος, δεν... ανακαλύπτονται. Την ίδια ώρα, η πολιτεία αγανακτεί, διότι υπάρχουν μερικά ζωντανά της κύτταρα που αντιδρούν άτεχνα, ανοργάνωτα, ίσως μ' αφέλεια, σ' όλην αυτή την οργανωμένη κρατική ασχήμια, αντί να βλογάμε τον Θεό, που βρίσκονται ακόμη μερικοί που δεν συνήθισαν στην “παρουσία του τέρατος”. (...) Κορίτσια κι αγόρια με γυαλιά, έτσι καθώς κοιτάτε με απορία κι αγανάκτηση για ό,τι συμβαίνει γύρω σας, είμαι μαζί σας. Και σας αγαπώ».

Ο Μάνος Χατζηδάκις έφυγε το 1994, αλλά είναι και πάλι τα δικά του λόγια που ταιριάζουν καλύτερα, για να περιγράψουν την προσωπικότητα και το έργο του: «Δεν είναι το τραγούδι μου απλοϊκό κι ευχάριστο σαν το τενεκεδένιο σήμα μιας πολιτικής παράταξης ή ενός αθλητικού συλλόγου. Δεν κολακεύει τις συνήθειές σας, ούτε και διασκεδάζει την αμηχανία σας, την οικογενειακή σας πλήξη ή την ερωτική σας ανεπάρκεια. Δεν είναι το τραγούδι μου μονόφωνη αρτηρία, ούτε μία πολυφωνική και λαϊκή υστερία. Είναι μία μυστική πηγή, μία στάση πρέπουσα και ηθική απέναντι στα ψεύδη του καιρού μας, ένα παιχνίδι ευφάνταστο μ' απρόβλεπτους κανόνες, μία μελωδία απρόσμενη που γίνεται δική σας, δεμένη αδιάσπαστα με άφθαρτες λέξεις ποιητικές και ξαναγεννημένες».

Πολλά χρόνια πριν, ο Μά-

ΤΑΞΙΔΙΑ
ΣΤΟ
ΧΡΟΝΟ

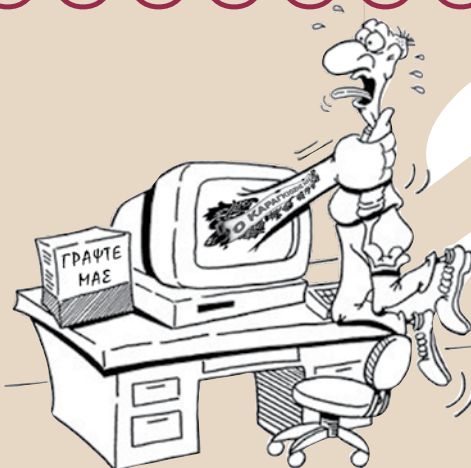
ΜΕΣΑ ΑΠΟ
ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
«Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ
ΜΑΣ»

100 τεύχη
πριν:
Τεύχος 27,
Σεπτέμβριος 2009,
εξώφυλλο

«Τιμητική σύνταξη στον Τάκη Παλαιοθόδωρο. Υστερα από πολύ καιρό, εγκρίθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού η χορήγηση ΤΙΜΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ στον αγαπητό μας συνάδελφο Τάκη Παλαιοθόδωρο. Η τελική έγκριση δόθηκε από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, ύστερα από θετική ομόφωνη απόφαση της Επιτροπής Εγκρίσεως Τιμητικών Συντάξεων μετά την θετική εισήγηση του Προέδρου του Σωματείου Πάνου Καπετανίδη, ο οποίος είναι μέλος της παραπάνω επιτροπής. Το εργαστήριο του Τάκη Παλαιοθόδωρου στο Αίγιο επισκέφθηκε στις 11 Αυγούστου ο ίδιος ο Πρόεδρος και συγχάρηκε τον σπουδαίο αυτό λαϊκό καλλιτέχνη και συνάδελφο, τον οποίο τιμά πλέον και η πολιτεία για την πολύτιμη προσφορά του στο Ελληνικό Θέατρο Σκιών».

http://www.karagkiozis.com/EFHMERIDA_SEPTEMBRHS_2009.pdf

Γράψτε μας:
Ένα άρθρο, τις σκέψεις σας,
τις ιδέες σας.
Μέχρι τις 20 κάθε μήνα.
Αποστολή στο:
somateiokaragkiozh@gmail.com

Κ	Α	Π	Ε	Τ	Α	Ν	Ι	Δ	Η	Σ			
	Λ												
	Ι												
	Μ	Ο	Λ	Ι	Ε	Ρ	Ο	Σ					
	Π												
Γ	Ε	Ν	Ο	Β	Ε	Φ	Α						
	Ρ					Ρ							
	Τ					Π	Α	Τ	Ρ	Ι	Ν	Ο	Σ
	Η					Γ							
	Σ					Κ							
						Ι							
						Κ							
						Α							

Καραγκιοζο-σταυρόλεξο
ΛΥΣΗ τεύχους 126

ΔΩΡΙΣΤΕ ΜΙΑ ΦΙΓΟΥΡΑ

σαν συλλεκτική στο αρχείο του Σωματείου.

Όσα μέλη ή φίλοι του Σωματείου, έχουν την ικανότητα να κατασκευάζουν φιγούρες, σκηνικά, ρεκλάμες ή έχουν στην κατοχή τους υλικό σχετικό με το Θέατρο Σκιών (συλλεκτικό ή καινούργιας κατασκευής), καλούνται να ενισχύσουν το Ιστορικό Αρχείο του Σωματείου, κάνοντας μια τέτοια δωρεά.

Συμβάλλετε στην οικονομική στήριξη του Σωματείου!

Κάνετε κατάθεση

στην Τράπεζα Eurobank, αριθμός λογαριασμού:

IBAN: GR0802600620000170200632294

Καραγκιοζο-σταυρόλεξο

τεύχους 127

"ΣΠΑΘΑΡΕΙΑ 2018"

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Παρουσίασε την παράσταση: "Ο Καραγκιόζης Οικολόγος και το Μαγικό Δέντρο"
3. Ήρωας της Μυθολογίας, που πρωταγωνίστησε στα "Σπαθάρεια 2018"
4. Τόσα θηρία αντιμετώπισε ο Καραγκιόζης
5. Γεννήθηκε σε μία από τις παραστάσεις

ΚΑΘΕΤΑ

1. "Το... της πόλης"
2. Άνοιξε τα "Σπαθάρεια 2018"

ΧΑΡΑΓΚΙΟΖΟΙΚΟΜΙΚΑ

